

Zoek! Een speurtocht naar de
rapporten van opgravingen 2003-2006.

Erfgoedinspectie
April 2010

Zoek! Een speurtocht naar de rapporten van opgravingen 2003-2006.

Inhoud

Samenvatting	5
1 Inleiding	9
1.1 Gegevens van archeologisch onderzoek: de knelpunten	9
1.2 Wettelijke verplichtingen	10
1.3 Onderzoek naar de naleving	11
1.4 Leeswijzer	11
2 Het onderzoek	13
2.1 Opzet en verloop van het onderzoek	13
2.2 Tussentijdse rapportages	15
3 Naleving van de rapportagetermijn	17
3.1 Naleving voor de opgravingen 2003-2006	18
3.2 Problematiek bij gemeentelijke vergunninghouders	20
3.3 Problematiek bij bedrijven, universiteiten en Rijk	24
3.4 Haalbaarheid termijnen	25
4 Centrale registratie van rapporten	27
4.1 Bevindingen in 2007	27
4.2 Bevindingen in 2008	28
4.3 Bevindingen in 2009	29
5 Openbaarheid van rapporten	33
5.1 Bevindingen	33
Bijlage I Onderzoeksopzet	37
Bijlage II Opgravingen uitgevoerd in 2003	43
Bijlage III Opgravingen uitgevoerd in 2004	47
Bijlage IV Opgravingen uitgevoerd in 2005	51
Bijlage V Opgravingen uitgevoerd in 2006	53
Bijlage VI Tabellen	55

Zoek! Een speurtocht naar de rapporten van opgravingen 2003-2006.

Samenvatting

Gegevens van archeologisch onderzoek zijn voor verschillende doeleinden van belang. Niet alleen maken zij de ontsluiting van archeologisch erfgoed voor publiek mogelijk, maar ze staan ook aan de basis van wetenschappelijke syntheses zoals het onderzoeksprogramma *Oogst van Malta*. Bovendien spelen zij een belangrijke rol in de ruimtelijke ordening bij de besluitvorming rond archeologische monumentenzorg. Dit maakt het wenselijk dat deze gegevens algemeen toegankelijk zijn. Daarom zijn in de opgravingsvergunningen vanaf 2001 en in de Wet op de archeologische monumentenzorg (2007) bepalingen opgenomen met betrekking tot de rapportage van archeologisch onderzoek. De Monumentenwet 1988 verplicht de uitvoerder van een opgraving om binnen twee jaar na het einde van de opgraving een rapport over te leggen waarin de onderzoeksresultaten zijn vastgelegd (art. 46.4). Het is vervolgens aan de minister van OCW - in casu de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) – om deze rapporten centraal te registreren en openbaar toegankelijk te maken (art. 55.1.d).

De Erfgoedinspectie heeft in 2007, 2008 en 2009 onderzocht of aan deze verplichtingen wordt voldaan. Daarbij stonden de volgende vragen centraal:

1. Leggen degenen die archeologische opgravingen uitvoeren binnen twee jaar een rapport met de resultaten voor aan de RCE? Het onderzoek heeft zich daarbij toegespitst op de vraag of een rapport twee jaar na het einde van de opgraving gereed was.
2. Worden de rapporten die gereed zijn vervolgens opgenomen in een centraal archeologisch informatiesysteem?
3. Zijn deze rapporten openbaar toegankelijk?

Voor wat betreft de eerste vraag heeft de Erfgoedinspectie geconstateerd dat de uitvoerders van archeologische opgravingen maar deels de verplichting naleven om een onderzoek tijdig af te ronden met een rapport. In 2009 lag de naleving gemiddeld op 86,4%. Er zijn echter grote verschillen tussen de verschillende categorieën vergunninghouders. De naleving van gemeentelijke archeologische diensten blijft met 77,8% ver achter bij die van bedrijven, universiteiten en het Rijk, waar de naleving boven de 90% ligt. De situatie is in de loop der jaren wel verbeterd: in 2007 lag de gemiddelde naleving nog op 75,7%. De jaarlijkse verzoeken die de inspectie heeft doen uitgaan om te informeren naar de status van de rapporten lijken daaraan in positieve zin te hebben bijgedragen.

De verbetering in de naleving is echter niet recht evenredig met de toename van het aantal rapporten dat op tijd gereed is. Voor een aanzienlijk deel van de

onderzoeken door gemeenten heeft de RCE namelijk op basis van art. 46.6 van de Monumentenwet uitstel verleend. Bovendien is voor een niet te verwaarlozen groep van opgravingen die door gemeenten zijn uitgevoerd - de zogenaamde gefaseerde campagnes - onduidelijk op wat voor termijn gerapporteerd moet worden. Feitelijk komt het er op neer dat slechts 1 op de 2 projecten die in 2006 door gemeenten zijn uitgevoerd daadwerkelijk binnen 2 jaar waren afgerond. De belasting die het wegwerken van deze achterstanden met zich meebrengt is groot; om te voorkomen dat van uitstel afstel komt verdient het aanbeveling om de vinger aan de pols te houden.

Voor projecten die door bedrijven zijn uitgevoerd is maar zelden uitstel verleend, en ook gefaseerde campagnes komen hier alleen bij hoge uitzondering voor. Vanuit het oogpunt van transparantie en gelijkwaardige behandeling van vergunninghouders is het wenselijk dat de criteria die de RCE voor uitstel en fasering van projecten hanteert openbaar gemaakt worden.

Om de naleving van vergunninghouders te verbeteren doet de Erfgoedinspectie de Staatssecretaris de aanbeveling om in overleg met de RCE:

- Het centraal archeologisch informatiesysteem Archis zodanig aan te passen dat het mogelijk wordt om alle opgravende instanties automatisch en systematisch te rappelleren zodra de termijn voor de oplevering van een rapport verstreken is.
- Opgravende instanties die in het verleden uitstel gekregen hebben systematisch te rappelleren worden zodra de uitsteltermijn verstreken is.
- Objectieve criteria te formuleren voor de omgang met projecten die uit meerdere opgravingscampagnes bestaan en deze openbaar te maken.
- De criteria op basis waarvan uitstel verleend kan worden voor de rapportagetermijn openbaar te maken.

Voor wat betreft de toegankelijkheid van de archeologische onderzoeksgegevens heeft de Erfgoedinspectie geconstateerd dat de RCE tot nu toe slechts een deel van de door de vergunninghouders opgestuurde rapporten centraal heeft geregistreerd. Van de rapporten die in 2009 afgerond waren was slechts 57,6% bij de RCE terug te vinden. Van deze rapporten bleek vervolgens ook maar weer een beperkt deel openbaar toegankelijk, te weten 66,2%. Dat betekent dat de RCE slecht voor 38,1% van deze rapporten

voldoet aan de wettelijke bepaling dat deze centraal geregistreerd en openbaar moeten zijn.

Oorzaak hiervan lijkt het niet werken volgens vaste procedures, waardoor rapporten binnen de organisatie niet een vaste procesgang volgen. Het streven om gegevens van archeologisch onderzoek algemeen toegankelijk te maken komt daarmee onder druk te staan.

Om de gegevens van archeologisch onderzoek openbaar toegankelijk te maken doet de Erfgoedinspectie de Staatssecretaris de aanbeveling om in overleg met de RCE:

- De door uitvoerders ingediende rapporten volgens gestandaardiseerde procedures te verwerken zodat alle rapporten daadwerkelijk centraal, en op eenduidige wijze, geregistreerd worden.
- Alle door uitvoerders ingediende rapporten op te nemen in de Livelink module van het centraal archeologisch informatiesysteem zodat de onderzoeksgegevens daadwerkelijk openbaar en gemakkelijk (on-line) toegankelijk zijn.

Zoek! Een speurtocht naar de rapporten van opgravingen 2003-2006.

In dit hoofdstuk zijn de achtergronden en de probleemstelling van het onderzoek verwoord en wordt een leeswijzer gegeven.

1.1 Gegevens van archeologisch onderzoek: de knelpunten

Sinds de invoering van de Beleidsregels Opgravingsbevoegdheid in 2001 en de bestendiging daarvan in de Wet op de archeologische monumentenzorg (WAMZ) in 2007 is degene die een archeologische opgraving uitvoert, verplicht de resultaten hiervan vast te leggen in een rapport. Dit rapport moet binnen twee jaar na de opgraving worden voorgelegd aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) (*Monumentenwet 1988, art. 46.4*). Deze dient er vervolgens zorg voor te dragen dat de rapporten worden opgenomen in een centraal archeologisch informatiesysteem, en openbaar worden gemaakt (*Monumentenwet 1988, art. 55.1*). Met deze verplichtingen heeft de wetgever beoogd twee knelpunten die zich voor kunnen doen bij archeologisch onderzoek te voorkomen.

Publicatie van onderzoeksgegevens

Een belangrijk knelpunt is dat opgravingen worden uitgevoerd maar dat de resultaten daarvan niet worden uitgewerkt en gepubliceerd. De tijdens de opgraving opgedane kennis blijft daarmee onontsloten. In de periode voor 2001 was dit een veel voorkomend verschijnsel. Erfgoed Nederland heeft in 2003 onderzoek laten doen naar de omvang van deze problematiek. Daarbij bleek dat van alle opgravingen die tussen 1900 en 2000 zijn uitgevoerd nog niet de helft is uitgewerkt (Hessing, W.A.M., E.K. Mietes 2003: *Project Odyssee: een zoektocht naar de achterstand in uitwerking van archeologisch onderzoek in Nederland*). Naar aanleiding van het onderzoek heeft het ministerie van OCW gelden ter beschikking gesteld om enkele van de belangrijkste onderzoeken de komende jaren alsnog uit te werken. Het is echter niet ondenkbaar dat de bulk van de onderzoeken uit het verleden ongepubliceerd zal blijven.

Toegankelijkheid van onderzoeksgegevens

Het tweede knelpunt is de situatie waarin de kennis is vastgelegd in onderzoeksrapporten, maar niet toegankelijk is. Mede gezien de ervaringen in andere Europese landen, met name Engeland, bestond de vrees dat privatisering - en daarmee decentralisering - van archeologisch onderzoek zou leiden tot een 'kerkhof' van rapporten: een wildgroei van publicaties van

bedrijven, gemeenten en universiteiten die niet bruikbaar zijn voor derden (*Memorie van Toelichting WAMZ, pag. 25*).

Aan die toegankelijkheid wordt door de wetgever grote waarde gehecht. De Memorie van Toelichting bij de WAMZ verwoordt het in 2003 aldus: *Informatie omtrent archeologisch erfgoed is van wezenlijk publiek belang. Het is informatie die voor alle belanghebbenden (en belangstellenden) beschikbaar dient te zijn. Door deze informatie op één punt te verzamelen wordt de kennis van de 'archeologische kaart van Nederland' allengs vergroot. Die kennis is onontbeerlijk voor het behoud van het archeologisch erfgoed, zowel in situ als ex situ. (Memorie van Toelichting WAMZ, pag. 54).*

Daarbij is, zoals de memorie stelt: *... openbare toegankelijkheid niet alleen praktisch omdat het gaat om door archeologen, planologen en anderen te gebruiken informatie bij ruimtelijke ontwikkeling, maar vooral ook omdat de individuele rapporten moeten kunnen leiden tot wetenschappelijke synthese (Memorie van Toelichting WAMZ, pag. 24).* Openbaarheid van de onderzoeksgegevens is dus niet alleen een instrument voor een tijdige implementatie van archeologie in de ruimtelijke ordening, maar is tevens van belang omdat de individuele rapporten moeten kunnen leiden tot wetenschappelijke synthese. Openbaarheid van de onderzoeksgegevens is daarmee tevens een van de pijlers voor de realisering van het onderzoeksprogramma 'De oogst van Malta', dat gerealiseerd wordt met financiële bijdragen van het ministerie van OCW.

1.2 Wettelijke verplichtingen

De verplichting om archeologische onderzoeksgegevens uit te werken en aan derden beschikbaar te stellen is expliciet opgenomen in de aan opgravende instanties verleende opgravingsvergunningen en toestemmingsverklaringen.¹ De verplichting is als volgt geformuleerd: *de vergunninghouder ... legt binnen twee jaar na voltooiing van de opgraving aan de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (in tweevoud in analoge en enkelvoud in digitale pdf versie) ... een rapport over, waarin de resultaten van de opgraving zijn beschreven.*

Alleen de minister kan ontheffing verlenen van deze verplichting (*WAMZ art. 46.4*). In de praktijk betekent dit dat de RCE, als daarvoor naar zijn mening voldoende reden is, in voorkomende gevallen uitstel kan verlenen voor de rapportagetermijn.

¹ Tot de inwerkingtreding van de WAMZ werkten bedrijven onder de opgravingsvergunning van de RCE; de voorwaarden waarop dit gebeurde waren vastgelegd in de zogenaamde toestemmingsverklaring.

Namens de minister van OCW dient de RCE er vervolgens zorg voor te dragen dat de rapporten centraal worden geregistreerd in het centraal archeologisch informatiesysteem (Archis), en openbaar toegankelijk worden gemaakt.

1.3 Onderzoek naar de naleving

Er wordt door de wetgever dus veel belang gehecht aan de beschikbaarheid van de resultaten van archeologisch onderzoek. De Erfgoedinspectie heeft daarom de afgelopen drie jaar voor alle 686 opgravingen die tussen 2003 en 2007 in Nederland zijn uitgevoerd onderzocht of de vergunninghouders de voorschriften op dit punt naleven. De bevindingen in het eerste onderzoeksjaar waren aanleiding om het onderzoek uit te breiden met de vraag of de RCE er daadwerkelijk zorg voor draagt dat de uitgewerkte onderzoeken worden geregistreerd en openbaar worden gemaakt.

Daarbij heeft tevens de overweging een rol gespeeld dat er behoefte zal zijn aan de uitkomsten van een dergelijk onderzoek in de aanloop naar de evaluatie van de WAMZ, die de minister voor 2011 aan de Tweede Kamer heeft toegezegd.

De bevindingen tijdens deze 'speurtocht naar rapporten' zijn in het voorliggende stuk samengebracht. Uitgangspunt van het rapport zijn de volgende vragen:

1. Leggen degenen die archeologische opgravingen uitvoeren binnen twee jaar een rapport met de resultaten voor aan de RCE? Met andere woorden, wordt de desbetreffende vergunningvoorwaarde nageleefd? Het onderzoek heeft zich daarbij – noodgedwongen - toegespitst op de naleving van de rapportagertermijn, en niet op het overleggen van het rapport aan de RCE.
2. Worden de rapporten die gereed zijn vervolgens opgenomen in een centraal archeologisch informatiesysteem?
3. Zijn deze rapporten openbaar toegankelijk?

1.4 Leeswijzer

In het tweede hoofdstuk wordt kort stilgestaan bij het verloop van het onderzoek en de onderzoeksproblemen waarmee de Erfgoedinspectie geconfronteerd werd. De daaropvolgende hoofdstukken bevatten de bevindingen per onderzoeksvraag. Ieder hoofdstuk wordt ingeleid door een korte samenvattende conclusie en eventuele aanbevelingen, waarna de uitkomsten van het onderzoek worden beschreven. Ter wille van de leesbaarheid zijn de gedetailleerde beschrijvingen van de

onderzoeksgeschiedenis en – opzet, en de onderzoeksresultaten per jaar dat onderzocht is, niet in de tekst maar in bijlagen opgenomen. De bijlagen bevatten verder de tabellen met de cijfermatige onderbouwing.

In de tekst komt regelmatig de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) ter sprake. Gedurende een deel van de onderzoeksperiode droeg deze dienst de naam Rijksdienst voor Cultuurlandschap, Archeologie en Monumenten (RACM). Omwille van de duidelijkheid is er voor gekozen deze dienst in het rapport steeds aan te duiden met de naam RCE.

In dit hoofdstuk wordt kort stilgestaan bij het verloop van het onderzoek. Een uitgebreide beschrijving van de onderzoeksgeschiedenis en een gedetailleerde onderbouwing van de opzet van het onderzoek is te vinden in de bijlage I.

2.1 Opzet en verloop van het onderzoek

Omvang van het onderzoek

Het onderzoek van de Erfgoedinspectie heeft zich over een periode van 3 jaar uitgestrekt. Het heeft zich gericht op de aanwezigheid van de rapporten voor alle opgravingen die in de jaren 2003, 2004, 2005 en 2006 zijn uitgevoerd. Het gaat daarbij om in totaal 686 projecten.

Doelgroep van het onderzoek

De doelgroep van het onderzoek waren alle vergunninghouders: de bedrijven, de vergunninghoudende gemeenten, universiteiten en het rijk. Lopende het onderzoek bleek dat er grote verschillen waren in de naleving door de diverse groepen vergunninghouders. Voor de rapportage is er daarom voor gekozen deze in drie categorieën in te delen, te weten bedrijven, gemeenten en overigen (universiteiten met een opgravingsvergunning en de rijksdienst).

Bijstelling van de onderzoeksvraag

De onderzoeksofzet was oorspronkelijk om na te gaan of de vergunninghouders de rapporten tijdig aan de RCE overleggen, door de lijst met opgravingen uit een bepaald jaar te vergelijken met de bij de RCE geregistreerde rapporten. Tijdens het eerste onderzoeksjaar werd echter duidelijk dat er (nog) geen sprake was van een centrale registratie bij de RCE; binnen de RCE bleken verschillende bestanden te bestaan, die niet op elkaar aansloten. Bovendien bleek dat rapporten in een aantal gevallen wel opgestuurd waren naar de RCE, maar daar vervolgens niet in de verschillende bestanden getraceerd konden worden (zie ook hoofdstuk 4).

Geconstateerd moest worden dat het daardoor onmogelijk was om gefundeerde uitspraken te doen over de vraag of vergunninghouders rapporten conform de vergunningvoorwaarden aan de RCE overleggen. De oorspronkelijke vraagstelling is dan ook in zoverre bijgesteld, dat niet het overleggen van het rapport als 'naleving van de voorschriften' is gehanteerd, maar het gereed zijn daarvan.

Deze bevindingen waren tevens aanleiding om het onderzoek uit te breiden met de vraag of de RCE er daadwerkelijk zorg voor draagt dat de uitgewerkte onderzoeken worden geregistreerd en openbaar worden gemaakt.

Geraadpleegde bestanden

Als rapporten niet getraceerd konden worden in de RCE bestanden zijn de voor de rapporten verantwoordelijke vergunninghouders benaderd met het verzoek opheldering te geven over de status van rapporten die niet in de bestanden van de RCE getraceerd konden worden. Daarnaast zijn ook andere bestanden zoals de catalogus van de Koninklijke Bibliotheek (KB) en het elektronische depot archeologie EASY in Data Archiving and Networked Services (DANS)² geraadpleegd.

Problematiek van de gefaseerde campagnes

Tijdens het onderzoek werd de Erfgoedinspectie geconfronteerd met het probleem van de zogenaamde 'gefaseerde campagnes': een groep van opgravingen waarbij op een en dezelfde locatie in meerdere campagnes, over een tijdvak van meerdere jaren, onderzoek wordt gedaan. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij universitair onderzoek, waarbij op een vaste locatie in opeenvolgende jaren een (kortlopend) onderzoek plaatsvindt. Maar ook opgravingen op een Vinex-locatie, waarbij opeenvolgende percelen worden onderzocht, kunnen in deze categorie vallen, net als opeenvolgende projecten in een binnenstad die zich over een lengte van jaren uitstrekken.

Er blijkt veel onduidelijkheid te zijn hoe met dit soort campagnes moet worden omgegaan. Sommige vergunninghouders beschouwen dergelijke opeenvolgende onderzoeken als 1 enkel project, waarvoor pas een rapport geleverd moet worden twee jaar nadat de onderzoekslocatie definitief verlaten wordt. Andere vergunninghouders gaan er van uit dat voor iedere keer dat de onderzoekslocatie voor langere tijd de onderzoekslocatie verlaten wordt een rapport geleverd moet worden. Ook zijn er vergunninghouders die een rapport leveren voor ieder individueel onderzoeksperceel.

De Erfgoedinspectie heeft de RCE al in 2007, tijdens de rapportage over de resultaten van het eerste onderzoek, verzocht duidelijkheid te scheppen in de problematiek van de gefaseerde campagnes, en een eenduidige instructie op te stellen hoe met dergelijke projecten moet worden omgegaan. De RCE heeft daartoe enkele interne pogingen gedaan, maar deze hebben tot nu toe geen resultaten opgeleverd.

Gevolg hiervan is dat het voor een aantal projecten onmogelijk was een 'datum einde opgraving' vast te stellen, die nu eenmaal bepalend is voor de termijn waarop de rapportage geleverd moet worden. Daarom zijn de projecten

² Voorheen Elektronisch Depot Nederlandse Archeologie (EDNA).

waarvoor de vergunninghouder aangaf dat deze deel uitmaakten van een groter geheel apart gerapporteerd als 'gefaseerde campagnes'. Dit heeft het bijkomende voordeel dat daarmee de aard en omvang van de problematiek duidelijk wordt.

2.2 Tussentijdse rapportages

De resultaten van de onderzoeken zijn ieder jaar, mondeling of schriftelijk, gerapporteerd aan de RCE, zodat de RCE, als vergunningverlener, desgewenst over had kunnen gaan tot het nemen van corrigerende maatregelen. Zo heeft de Erfgoedinspectie er bijvoorbeeld voor gepleit bij de verlening van (nieuwe) opgravingsvergunningen rekening te houden met eventuele achterstanden van rapportages. De RCE heeft in deze in het verleden opgedane achterstanden echter geen beletsel gezien om vergunningen te verlenen. Wel heeft zij het moment van de vergunningverlening aangegrepen om afspraken te maken over het wegwerken van achterstanden.

Zoek! Een speurtocht naar de rapporten van opgravingen 2003-2006.

In dit hoofdstuk wordt beschreven in hoeverre de verplichting om binnen een termijn van twee jaar een rapport te leveren nageleefd wordt door de vergunninghouders.

Conclusies

De verplichting om de resultaten van een archeologische opgraving binnen twee jaar vast te leggen in een rapport wordt maar deels nageleefd. In 2009 lag de naleving gemiddeld op 86,4%. In de loop der jaren is de situatie echter wel verbeterd. In 2007 was de gemiddelde naleving nog ruim 10% lager, te weten 75,7%.

De niet-naleving komt grotendeels voor rekening van gemeentelijke vergunninghouders. De naleving in deze categorie was in 2009 77,8%, terwijl de naleving bij zowel bedrijven als universiteiten en rijk boven de 90% lag. Voornaamste oorzaak van de niet-naleving bij gemeenten is dat een aantal gemeenten de organisatorische en financiële consequenties die voortvloeien uit het nieuwe archeologische bestel niet tijdig geïmplementeerd heeft in de gemeentelijke organisatie. Zij hebben daardoor de afgelopen jaren achterstanden opgelopen bij de afronding van rapporten. De RCE heeft voor het merendeel van deze rapporten impliciet uitstel verleend door akkoord te gaan met plannen van aanpak behorend bij de aanvragen voor een nieuwe gemeentelijke opgravingsvergunning. Het aantal projecten waarvoor uitstel is verleend is komt daardoor grotendeels voor rekening van de gemeenten. Een apart probleem vormen de gefaseerde campagnes, waarvoor het, bij gebrek aan objectieve criteria, onduidelijk is op welke termijn de opgravingsrapporten afgerond zullen worden. Ook deze groep projecten is bij de gemeenten oververtegenwoordigd in vergelijking met de andere categorieën vergunninghouders.

Uitstel en gefaseerde campagnes in aanmerking nemend komt het er op neer dat in 2009 slechts 1 op de 2 projecten die door gemeenten in 2006 waren uitgevoerd daadwerkelijk waren afgerond (50%); bij bedrijven waren bijna 9 op de 10 rapporten gereed (87,5%), en bij universiteiten en het rijk ruim 4 van de 5 (81,8%).

De achterstanden doen zich nadrukkelijk niet bij alle vergunninghoudende gemeenten voor. Ook lijkt de situatie bij de probleemgevallen zich de afgelopen jaren te verbeteren. Toch is het, mede gezien de soms forse belasting die het wegwerken van achterstanden met zich meebrengt, niet denkbeeldig dat bij een aantal projecten en gefaseerde campagnes van uitstel uiteindelijk afstel komt als de vinger niet aan de pols wordt gehouden. Het gevaar is dat daarmee een deel van de kennis die opgedaan is bij gemeentelijk

archeologisch onderzoek tussen 2002 en 2007 ongepubliceerd, en daarmee ontoegankelijk voor verder onderzoek, zal blijven.

De thematische onderzoeken die de Erfgoedinspectie in de jaren 2007 tot 2010 heeft uitgevoerd naar de aanwezigheid van de rapporten lijken positief te hebben bijgedragen aan de verhoging van de naleving. De verwachting is daarom dat de naleving gestimuleerd kan worden door het systematisch rappelleren van vergunninghouders die de termijn overschrijden. Het centraal archeologisch informatiesysteem Archis zou daarbij moeten worden ingezet om dergelijke rappels automatisch te genereren.

Voor projecten die door bedrijven zijn uitgevoerd is maar zelden uitstel verleend, en ook gefaseerde campagnes komen hier alleen bij hoge uitzondering voor. Het is daarom wenselijk dat de criteria die de RCE voor uitstel en fasering van projecten hanteert openbaar maakt, zodat transparant is dat alle vergunninghouders gelijkwaardig behandeld worden.

De Erfgoedinspectie doet de aanbeveling aan de Staatssecretaris om in overleg met de RCE:

Het centraal archeologisch informatiesysteem 'Archis' zodanig aan te passen dat het mogelijk wordt om alle opgravende instanties automatisch en systematisch te rappelleren zodra de termijn voor de oplevering van een rapport verstreken is.

Opgravende instanties die in het verleden uitstel gekregen hebben systematisch te rappelleren zodra de uitsteltermijn verstreken is.

Objectieve criteria te formuleren voor de omgang met projecten die uit meerdere opgravingscampagnes bestaan en deze openbaar te maken.

De criteria op basis waarvan uitstel verleend kan worden voor de rapportagetermijn openbaar te maken.

3.1 Naleving voor de opgravingen 2003-2006

Grote verschillen in de naleving door de verschillende categorieën

De naleving van de rapporttermijn is gedurende de looptijd van het onderzoek met ruim 10% opgelopen, en lag in 2009 op gemiddeld 86,4 %. Dit gemiddelde percentage geeft echter een vertekend beeld. Er blijken namelijk aanmerkelijke verschillen te zijn in het niveau van naleving van de verschillende categorieën uitvoerders.

De naleving van commerciële bedrijven en de naleving in de categorie overigen (rijk en universiteiten) ligt in alle gevallen stukken hoger dan bij de gemeentelijke opgravingsbedrijven. Tijdens het eerste onderzoek was de naleving van de commerciële bedrijven 2,5 jaar na de opgraving 89%; bij gemeenten bleef de naleving steken op 57,6%. De naleving in de categorie overigen lag nog lager, op 42,9%. Dit heeft echter vooral te maken met het feit dat voor bijna de helft van de projecten (eveneens 42,9%) niet duidelijk was wie de verantwoordelijke uitvoerder was, omdat meerdere vergunninghouders bij een en hetzelfde project waren betrokken.

Uitstel en gefaseerde campagnes vooral bij gemeenten

In de daaropvolgende jaren lijkt de categorie gemeenten de achterstand op de twee andere categorieën langzamerhand in te lopen: in 2009 is de naleving 2,5 jaar na de opgraving bij gemeenten 77,8%, vergeleken met 90,2% bij bedrijven en 90,9% in de categorie overigen. Dit geeft echter deels een vertekend beeld. Dat de vergunningvoorwaarde wordt nageleefd wil nog niet zeggen dat een rapport ook daadwerkelijk gereed is. Weliswaar stijgt het aantal gemeentelijke rapporten dat afgerond is gedurende de onderzoeksperiode fors (van 20,7% van de rapporten 2004 in 2007 naar 50%

Naleving: break-down (in 1e onderzoeksjaar)

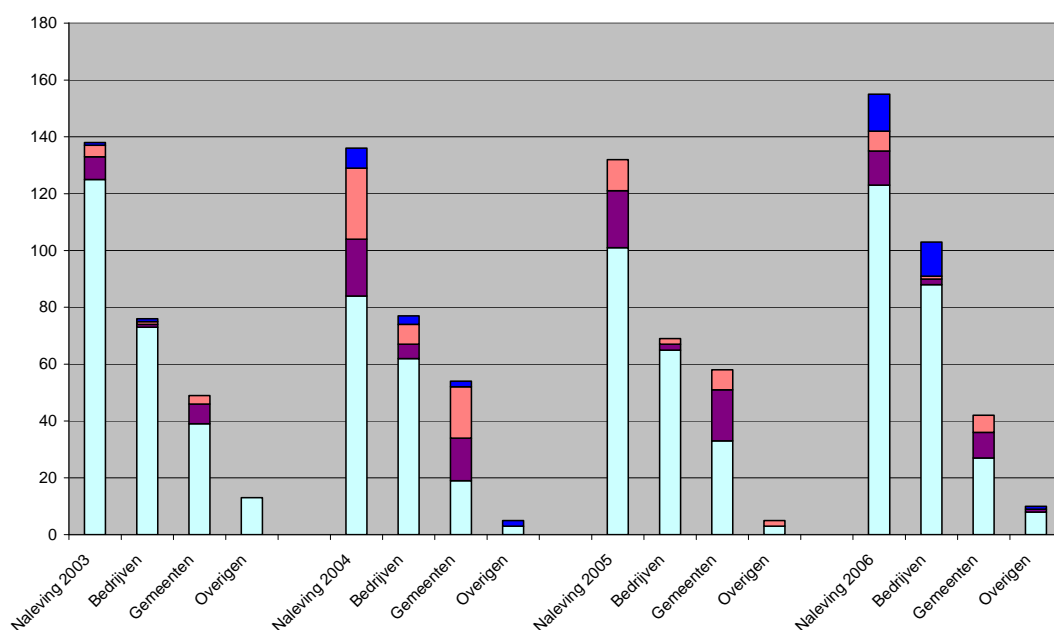

Fig. 3.1: Opbouw naleving: gerekend (lichtblauw), uitstel (paars), gefaseerde campagnes (roze) en overige: gerekend, maar om diverse redenen nog niet ingediend (donkerblauw).

van de rapporten 2006 in 2009), maar in vergelijking met commerciële bedrijven, en universiteiten en het rijk, is er veel vaker sprake van uitstel en gefaseerde campagnes. Bij bedrijven komen uitstel en gefaseerd campagnes alleen bij hoge uitzondering voor (zie figuur 3.1.).

Deze verschillen roepen de vraag op naar de oorzaken van de overschrijding van de termijnen. In welke gevallen wordt de termijn van twee jaar niet gehaald? En waarom komt dat bij gemeenten veel vaker voor dan bij bedrijven, universiteiten en het rijk?

3.2 Problematiek bij gemeentelijke vergunninghouders

Gemeentelijke projecten niet significant complexer of langduriger

Een mogelijke verklaring zou kunnen zijn dat gemeentelijke onderzoeken complexer en langduriger zijn dan de onderzoeken door bedrijven en universiteiten, waardoor voor de uitwerking meer tijd nodig is.

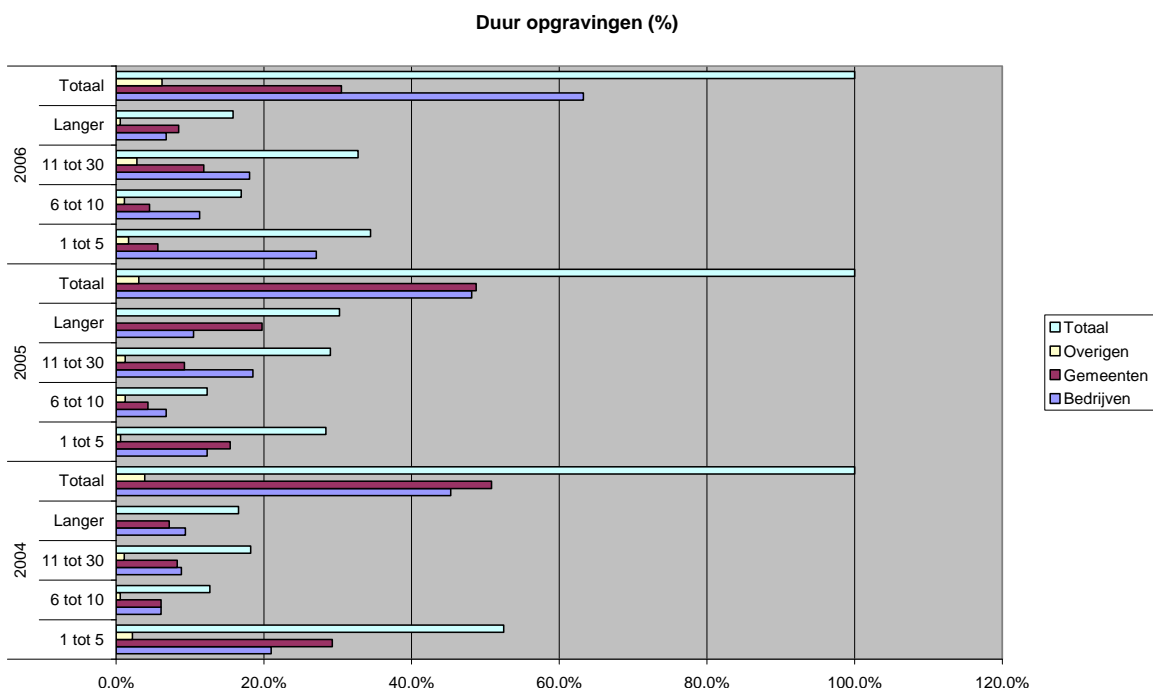

Fig. 3.2 Duur opgravingen

De mate van complexiteit van opgravingen is lastig vast te stellen. De duur van het onderzoek geeft hiervan echter wel een grove indicatie. In Archis wordt per project de ‘verwachte duur’ van het project geregistreerd. Deze cijfers zijn voor

de jaren 2004³ tot en met 2006 van alle opgravingen vergeleken (zie figuur 3.2).

Deze cijfers moeten met enige voorzichtigheid gehanteerd worden (zie bijlage I, par. 2.3), maar er zijn wel enkele trends uit op te maken. In 2004 zijn er maar geringe verschillen tussen bedrijven en gemeenten, zowel voor wat betreft het aantal projecten dat uitgevoerd wordt, als voor de verdeling in kortdurende en langdurende opgravingen. In 2006 is het aantal opgravingen dat uitgevoerd wordt door gemeenten aanzienlijk geslonken ten opzichte van de opgravingen door bedrijven. Daarbij is vooral het aantal kortdurende projecten fors gedaald, van 29,3% in 2004 naar 5,6% in 2006. Het aantal kortdurende opgravingen uitgevoerd door bedrijven is echter niet met gelijke tred gestegen. Dit lijkt er op te wijzen dat er over de hele linie minder kortdurende projecten worden uitgevoerd. Een andere mogelijkheid zou kunnen zijn dat deze niet (meer) in Archis worden gemeld, maar een nadere controle hierop valt buiten het kader van dit onderzoek. Globaal gezien zijn bedrijven iets vaker betrokken bij middellange projecten (11 tot 30 dagen), gemeenten wat vaker bij langere projecten. Maar de verschillen zijn niet zo geprononceerd dat daarmee én het hogere percentage niet-naleving bij gemeenten, én het grote aantal gefaseerde projecten, én het grote aantal gevallen waarin uitstel verleend is, verklaard kunnen worden.

Belangrijkste oorzaak: interne organisatie

De achterstanden bleken een heel andere oorzaak te hebben, die vooral afgeleid kon worden uit de reacties van de vergunninghouders zelf. In een groot deel van de gevallen werd namelijk een toelichting gegeven waarom een (of meerdere) rapport(en) ontbraken. De redenen die voor vertraging werden gegeven zijn in figuur 3.3 samengevat.

Uit deze overzichten rijst overduidelijk een beeld op van gemeenten die niet voldoende voorbereid zijn geweest c.q. niet tijdig ingespeeld hebben op de eisen van het vernieuwde archeologisch bestel en de implementatie van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA). Voor gemeentelijke projecten in 2003 wordt maar liefst in 41,2% van de gevallen van niet-naleving aangegeven dat hier het probleem ligt; voor 2004 en 2005 zijn deze percentages respectievelijk 19,5 en 17,1%.

³ Archis was in 2003 slechts een deel van het jaar operationeel; daardoor is maar van een klein deel van de opgravingen in 2003 de duur bekend.

Reden	2003				2004			
	Tot.	Bedr.	Gem.	Over.	Tot.	Bedr.	Gem.	Over.
Geen specifieke reden	26,5%		17,6%	8,8%	27,3%	3,9%	23,4%	
Gefaseerd	11,8%	2,9%	8,8%		32,5%	7,8%	24,7%	
Onenigheid samenwerking	5,9%	2,9%	2,9%		1,3%	1,3%		
Onenigheid financieel					2,6%	1,3%		1,3%
Goedkeuring					1,3%		1,3%	
Aandacht ontsnapt								
Personele sfeer	2,9%		2,9%		2,6%	1,3%	1,3%	
Implementatie KNA	41,2%		41,2%		19,5%		19,5%	
Andere vergunninghouder					10,4%	3,9%	2,6%	3,9%
Overigen	11,8%		11,8%		2,6%		2,6%	
Totaal	100,0%	5,9%	85,3%	8,8%	100,0%	19,5%	75,3%	5,2%

Reden	2005				2006			
	Tot.	Bedr.	Gem.	Over.	Tot.	Bedr.	Gem.	Over.
Geen specifieke reden	31,7%	12,2%	19,5%		28,6%	7,1%	19,0%	2,4%
Gefaseerd	31,7%	4,9%	22,0%	4,9%	16,7%	2,4%	14,3%	
Onenigheid samenwerking	4,9%	2,4%	2,4%		7,1%	7,1%		
Onenigheid financieel	2,4%	2,4%			9,5%	9,5%		
Goedkeuring	2,4%	2,4%			26,2%	23,8%		2,4%
Aandacht ontsnapt	4,9%	2,4%	2,4%		4,8%	2,4%	2,4%	
Personele sfeer	4,9%	2,4%	2,4%					
Implementatie KNA	17,1%		17,1%		7,1%		7,1%	
Andere vergunninghouder								
Overigen								
Totaal	100,0%	29,3%	65,9%	4,9%	100,0%	52,4%	42,9%	4,8%

Fig. 3.3 Redenen niet-gereed volgens vergunninghouders

Een aantal gemeenten heeft de KNA niet tijdig geïmplementeerd

In de vergunningen die opgravende gemeenten in het kader van het interimbeleid in december 2002 hebben gekregen was specifiek de voorwaarde opgenomen dat conform de KNA gewerkt moest worden, wat tevens inhield dat voor ieder project binnen twee jaar na einde veldwerk een rapport zou moeten worden afgerond.

De Rijksinspectie voor de Archeologie, als voorloper van de Erfgoedinspectie, heeft de gemeenten zowel in februari 2003 als in maart 2004 nadrukkelijk gewezen op deze verplichting. Desalniettemin blijkt het bij sommige gemeenten lang geduurd te hebben eer de nieuwe werkwijze daadwerkelijk in de organisatie werd geïmplementeerd. Dit geldt zowel voor het inrichten van de werkprocessen als voor de beschikbaarheid van financiële middelen. Overigens is dit nadrukkelijk niet bij alle gemeentelijke organisaties het geval: er zijn ook gemeenten die jaar na jaar de verplichte rapportages op tijd gereed hebben, en alleen in uitzonderlijke gevallen om uitstel vragen.

De meeste gemeenten met achterstanden geven aan dat men hard bezig is deze weg te werken. Sommige gemeenten kiezen er daarbij voor om 'van voor

naar achteren' te werken, dat wil zeggen dat prioriteit wordt gegeven aan het uitwerken van recent onderzoek, en dat oudere onderzoeken uitgewerkt wordt al naargelang er tijd en geld beschikbaar is. Dat valt ook uit figuur 3.3 op te maken: 'onvoldoende implementatie' wordt voor 2006 nog maar in 7,1% van de gevallen genoemd als oorzaak van de achterstand.

Voor veel gemeentelijke projecten is uitstel verleend

Bij het treffen van de voorbereidingen voor het verlenen van nieuwe opgravingsvergunningen aan gemeenten in het kader van inwerkingtreding van de WAMZ in 2007 heeft de Erfgoedinspectie er voor gepleit grote achterstanden bij de oplevering van standaardrapporten mee te laten wegen als criterium voor het al of niet verlenen van een opgravingsvergunning. Dit vanuit de overweging dat men zich kan afvragen of een opgravende instantie die niet in staat is gebleken een groot deel van de opgravingen tijdig uit te werken wel 'bekwaam is tot het doen van opgravingen', zoals voor het verkrijgen van een vergunning moet worden aangetoond. De RCE heeft aan deze aanbeveling geen gehoor gegeven. Wel heeft de RCE van gemeenten met grote achterstanden gevraagd in een plan van aanpak aan te geven hoe deze achterstanden weggewerkt zouden worden, waarna in alle gevallen de vergunning verleend is. Acceptatie van een dergelijk plan van aanpak en de daarin genoemde termijnen door de RCE wordt beschouwd als het impliciet verlenen van uitstel van de rapportagetermijn. Dit is de belangrijkste verklaring voor het hoge percentage gemeentelijke rapporten waarvoor uitstel is verleend.

Het merendeel van deze plannen van aanpak is in 2009 overeengekomen. Daarbij heeft de RCE in voorkomende gevallen aangegeven de vinger aan de pols te zullen houden, bijvoorbeeld door regelmatig overleg te voeren over de voortgang. Het is nog niet duidelijk in hoeverre dit het gewenste effect zal hebben. De Erfgoedinspectie vindt dat de termijnen waarvoor uitstel is gegeven strikt bewaakt moeten worden. Daarmee kan voorkomen worden dat een deel van de kennis die opgedaan is bij gemeentelijk archeologisch onderzoek tussen 2002 en 2007 uiteindelijk ongepubliceerd blijft.

Veel gemeentelijke projecten zijn gefaseerde campagnes

Een tweede belangrijke oorzaak waarom gemeentelijke rapporten nog niet gereed zijn vormen de gefaseerde campagnes. In hoofdstuk 2 is al toegelicht dat dit een problematisch begrip is. Omdat voor veel van deze projecten niet duidelijk is welke datum als 'einde veldwerk' gehanteerd wordt kunnen er geen uitspraken gedaan worden in hoeverre de vergunningvoorwaarde bij dit soort

opgravingen wordt nageleefd. Het betreft echter een niet onaanzienlijke groep: tussen de 4% en de 7% van alle opgravingen in de afgelopen jaren.

Risico's van gefaseerde campagnes: rechtsongelijkheid

De onduidelijkheid over gefaseerde campagnes kan uiteindelijk leiden tot een vorm van rechtsongelijkheid. Sommige vergunninghouders, waaronder veel gemeenten, gaan er zonder meer van uit dat bij 'gefaseerde campagnes' de einddatum van de laatste campagne als peildatum voor de rapportagetermijn geldt. Zij zijn zich er niet van bewust dat zij daarmee wellicht de vergunningvoorwaarden overtreden. Anderen plegen overleg met de RCE, en krijgen soms - maar niet altijd - (mondelinge) toestemming om meerdere onderzoeken in 1 rapport vast te leggen, 2 jaar na afloop van de laatste campagne. In enkele gevallen gebeurde dit zelfs uitdrukkelijk op instigatie van de RCE zelf. Maar er zijn ook vergunninghouders, waaronder het overgrote merendeel van de bedrijven, die zonder mankeren daadwerkelijk voor iedere deelcampagne apart, en tijdig, een rapport leveren.

Risico's van gefaseerde campagnes: verlies van kennis

Hoewel er in voorkomende gevallen uitstekende redenen kunnen zijn om meerdere opgravingscampagnes als één project te beschouwen en deze in één rapport uit te werken, biedt deze praktijk ook gevaren. Het is niet denkbeeldig dat bij een meerjarig 'project-met-een-open-einde' de hoeveelheden uit te werken gegevens en vondsten dermate uitdijen dat het praktisch ondoenlijk wordt om deze uiteindelijk binnen een termijn van twee jaar te verwerken. Daarnaast kunnen personele wijzigingen in het opgravingsteam in de loop der tijd ertoe leiden dat een deel van de opgedane kennis verloren gaat, omdat deze niet in één (gemakkelijk toegankelijk) document is samengevat. Het verdient daarom de voorkeur de resultaten van iedere fase vast te leggen in een rapport, dat vervolgens ook goede diensten kan bewijzen bij het opstellen van een meer uitgebreide synthese. De Erfgoedinspectie pleit er daarom voor een wildgroei aan gefaseerde campagnes te voorkomen door objectieve criteria vast te leggen voor de duur van projecten en de daarmee samenhangende 'datum einde veldwerk' die het uitgangspunt is voor de rapportagetermijn.

3.3 Problematiek bij bedrijven, universiteiten en Rijk

Knelpunten bij bedrijven zijn zeer divers

Waar de implementatie van de KNA en gefaseerde campagnes de belangrijkste oorzaken zijn voor het niet afronden van rapporten bij gemeenten, zijn de oorzaken in de andere categorieën tamelijk divers. Een knelpunt dat een

steeds grotere rol lijkt te gaan spelen is het ontbreken van goedkeuring door het bevoegd gezag. Goedkeuring door het bevoegd gezag is echter geen vereiste, noch volgens de KNA, noch volgens de vergunningvoorwaarden, tenzij dit uitdrukkelijk in het PvE is opgenomen. Daarmee is dit feitelijk geen reden om de rapporten niet aan de RCE te leveren, maar hierover is in het veld veel onduidelijkheid. Vandaar dat deze rapporten in dit onderzoek als afgerond worden beschouwd (zie ook fig. 3.1, 'gereed, maar niet ingediend'). Een andere oorzaak voor te late oplevering die met enige regelmaat genoemd wordt is onenigheid. Daarbij kan zowel het kostenaspect een rol spelen (wie betaalt voor extra uitwerking), als organisatorische strubbelingen, zoals verdeling van verantwoordelijkheden tussen bedrijven, directievoerders, en/of gemeenten. Een enkele maal wordt gerefereerd aan de uitwerking door specialisten die onverwacht veel tijd heeft gekost.

3.4 Haalbaarheid termijnen

Geconcludeerd mag worden dat de tweejaarstermijn in principe een haalbare eis is. Ondanks de soms forse achterstanden wordt zelden of nooit het argument gebruikt dat de termijn van twee jaar op zichzelf te kort zou zijn om het project uit te werken.

Criteria voor verlenen van uitstel niet algemeen bekend

Voor onverwacht complexe en/of zeer vondstrijke opgravingen, die zich zo nu en dan onherroepelijk voordoen en waarvoor een uitwerkingsperiode van twee jaar niet haalbaar is bestaat de mogelijkheid om uitstel aan te vragen bij de RCE. Bij sommige vergunninghouders is deze mogelijkheid gevoeglijk bekend. Anderen blijken daarvan niet op de hoogte. Zo richtten sommige vergunninghouders hun verzoek tot uitstel aan de Erfgoedinspectie, terwijl alleen de RCE, als vergunningverlener, ontheffing kan verlenen van de rapportagetermijn volgens de vergunningvoorwaarden.

De RCE motiveert ieder verleend of geweigerd verzoek tot uitstel duidelijk in een brief aan de individuele aanvrager. Dit lijkt er op te wijzen dat de RCE daarvoor intern eenduidige criteria hanteert. Vanuit het oogpunt van transparantie pleit de Erfgoedinspectie ervoor de mogelijkheid om uitstel aan te vragen, en de criteria op basis waarvan uitstel verleend wordt, openbaar te maken.

Rappel heeft positieve invloed op de naleving

Naarmate er meer jaren verstreken zijn loopt het percentage naleving steeds verder op. Daarbij lijkt ook het feit dat er navraag gedaan wordt naar de status

van een rapport een rol te spelen. Zo lag bij het onderzoek van de Erfgoedinspectie in 2008 de naleving voor 2004, waarnaar al in het voorgaande jaar onderzoek was gedaan, met 93,4% aanmerkelijk hoger dan de naleving voor zowel 2003 (82,5%) als 2005 (81,5%). In 2009 is de naleving over 2004, waarnaar inmiddels drie jaar op rij onderzoek is gedaan door de Erfgoedinspectie, inmiddels opgelopen naar 98,3%, nog steeds iets hoger dan de naleving over 2003 (95,2%). De vinger aan de pols houden heeft dus een positief effect op de naleving. De bevindingen van de Erfgoedinspectie zijn voor de RCE aanleiding geweest om medio 2009 een eerste aanzet te doen tot het monitoren van de aanlevering van de standaardrapporten voor opgravingen vanaf 1 september 2007. De Erfgoedinspectie pleit ervoor deze aanzet uit te laten groeien tot systematische rappels bij alle termijnoverschrijdingen. De meest praktische oplossing daarvoor is een aanpassing van het centraal informatiesysteem Archis waarin de rapporten geregistreerd worden, zodat dergelijke rappels automatisch gegenereerd kunnen worden.

4 Centrale registratie van rapporten

In dit hoofdstuk wordt beschreven in hoeverre de door de vergunninghouders aan de RCE opgestuurde rapporten bij de RCE terug te vinden zijn.

Conclusie

In 2009 constateerde de Erfgoedinspectie dat in ieder geval een kwart (26,3%) van de door uitvoerders naar de RCE gestuurde rapporten over 2006 niet bij de RCE terug te vinden was. Om dit vast te kunnen stellen moesten diverse naast elkaar bestaande bestanden worden doorzocht die niet op elkaar aansloten. De situatie is daarmee licht verbeterd in vergelijking met de constatering van de Erfgoedinspectie in 2007, toen een derde (33,8%) van de opgestuurde rapporten onvindbaar bleek.

Deze constatering lijken te wijzen op het ontbreken van een structurele, gestandaardiseerde verwerking van ontvangen rapporten.

Sinds 2008 moeten de titels van rapporten ook door de vergunninghouders zelf in het centraal informatiesysteem worden geregistreerd. Deze registraties zijn echter lastig te traceren. Oorzaak hiervan is dat vergunninghouders voor de titelbeschrijvingen verschillende velden en verschillende formats gebruiken. Het gaat hier wellicht om aanloopproblemen, maar als de situatie niet verbetert is bijsturing door de RCE is wenselijk.

De Erfgoedinspectie doet aan de Staatssecretaris de aanbeveling om in overleg met de RCE:

De door uitvoerders ingediende rapporten volgens gestandaardiseerde procedures te verwerken zodat alle rapporten daadwerkelijk centraal, en op eenduidige wijze, geregistreerd worden.

4.1 Bevindingen in 2007

Rapporten van opgravingen blijken onvindbaar bij de RCE

Het eerste onderzoek van de Erfgoedinspectie in 2007 was in principe uitsluitend bedoeld om vast te stellen of de vergunninghouders zich hielden aan de verplichting om rapporten over te leggen. Tijdens de uitvoering van het onderzoek bleek het traceren van de rapporten bij de RCE echter - onverwacht - een groot probleem. Van de 181 opgravingen die in 2004 zijn uitgevoerd waren in najaar 2007 84 rapporten afgerond. Zeven rapporten bleken nog bij de vergunninghouders te liggen, maar 77 rapporten waren door vergunninghouders naar de RCE opgestuurd. Van deze 77 rapporten bleken er slechts 39, net de helft (50,6%), geregistreerd te staan bij het meldpunt van

het centraal informatiesysteem. Tien rapporten waren daar niet bekend, maar bleken zich wel in de bibliotheek van de RCE te bevinden. Twee rapporten behandelden meerdere opgravingen, maar waren in het informatiesysteem maar op één opgravingsnummer terug te vinden. Van 26 rapporten, meer dan een derde van alle rapporten (33,8%) die waren opgestuurd, ontbrak ieder spoor.

RCE zegt toe registratie op orde te zullen brengen

De Erfgoedinspectie heeft deze bevindingen gerapporteerd aan de RCE. In een mondelinge reactie heeft de RCE aangegeven dat pas in mei 2004 een aanvang was gemaakt met de registratie van standaardrapporten, en dat dus sprake was van aanloopproblemen. Bovendien was de voormalige archeologische voorloper van de RCE, de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, net gefuseerd met de voormalige Rijksdienst voor de Monumentenzorg (RDMZ). De daarmee verbandhoudende verhuizingen en reorganisaties van de postverwerking veroorzaakten haperingen in de poststromen. De RCE heeft toegezegd de registratie en verwerking van rapporten in het voorjaar van 2008 op orde te zullen brengen.

4.2 Bevindingen in 2008

Traceerbaarheid van rapporten in andere bestanden dan die van de RCE

Vanuit de overweging dat dit proces nog maar net in gang kon zijn gebracht heeft de Erfgoedinspectie tijdens het vervolgonderzoek in de zomer van 2008 niet stelselmatig gekeken naar de traceerbaarheid van de rapporten bij de RCE, en voor het onderzoek ook andere bronnen geraadpleegd waar rapporten te vinden zouden kunnen zijn. Een belangrijke bron van rapporten voor met name de rapporten over 2003 bleek de Koninklijke Bibliotheek (KB): van de in totaal 124 rapporten over 2003 werden 50 rapporten die nergens anders te traceren waren in de catalogus van de KB aangetroffen. Van de rapporten over 2005 bleek de RCE een redelijke volledige lijst – uitsluitend voor intern gebruik - te hebben.

Aanvang registratie van rapporten in Archis door vergunninghouders

Een positieve ontwikkeling was de aanvang van de registratie van rapporten in het centraal archeologische informatiesysteem Archis. In de nieuwe opgravingsvergunningen die sinds 2008 in het kader van de WAMZ zijn verstrekt is de verplichting om het rapport in Archis te registreren bij de vergunninghouder gelegd (*Richtlijn Invoering Melding versie 2, oktober 2008, pag. 18*). Bij 27 onderzoeksmeldingen uit 2003 wordt melding gemaakt van het

bestaan van een standaardrapport, vaak met een korte samenvatting van de resultaten van het onderzoek. Wel bleken deze vermeldingen nog weinig gestandaardiseerd. Ook ontbrak bij de gegevens in een enkel geval de titel van het rapport, of was de beschrijving wel heel summier. Toch leek hiermee in ieder geval een goede stap gezet te zijn in de richting van de registratie van rapporten en gegevens.

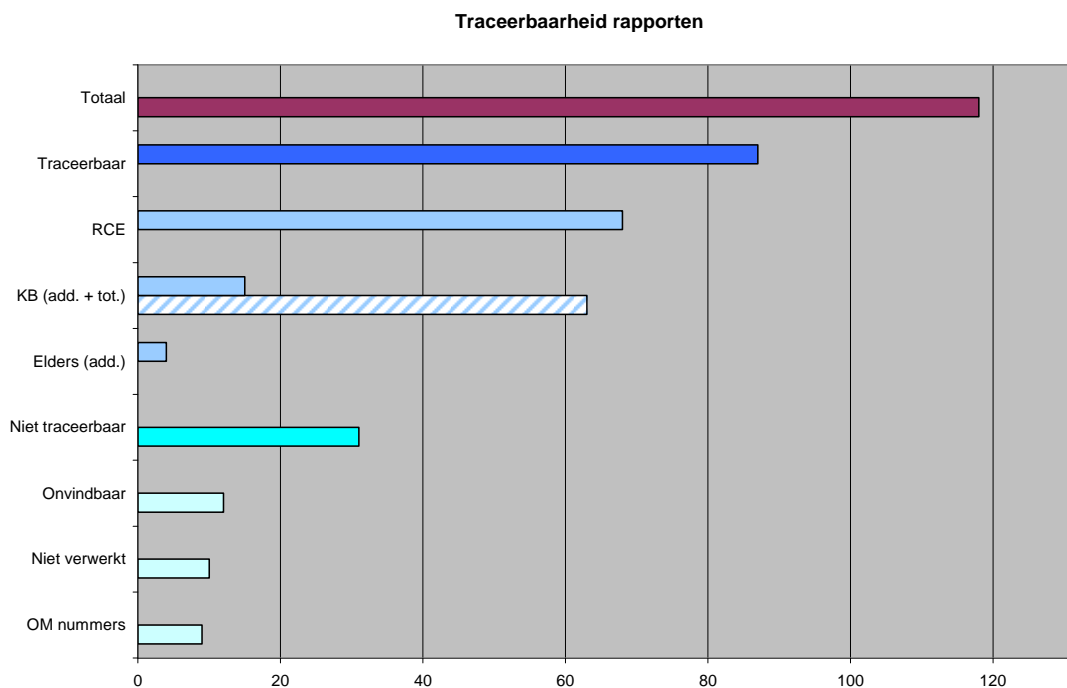
4.3 Bevindingen in 2009

Vervolgens was de vraag of, en in hoeverre, de positieve ontwikkelingen zich zouden doorzetten. Vandaar dat voor het onderzoek naar de aanwezigheid van rapporten uit 2006 wel weer stelselmatig gekeken is of de rapporten bij de RCE getraceerd konden worden. Ter controle werd tevens een aantal andere bronnen geraadpleegd, zoals de catalogus van de KB, het e-Depot en websites van uitvoerders.

Nog een kwart van de rapporten onvindbaar bij de RCE

Van de 177 projecten die in 2006 zijn uitgevoerd waren medio 2009 123 rapporten gereed. Daarvan waren 5 rapporten volgens de vergunninghouders nog niet naar de RCE verstuurd. In principe hadden echter op het moment van het onderzoek 118 rapporten getraceerd moeten kunnen worden bij de RCE. Dit bleek niet het geval. Van de 118 rapporten waren er uiteindelijk slechts 68, ofwel 57,6%, bij de RCE terug te vinden.

Deels kan dit wellicht verklaard worden door de tijd die nodig is om de rapporten bij de RCE te verwerken. Dit kan voor 10 rapporten (8,5%) het geval zijn waarvoor de uitvoerders een verzenddatum opgaven die in de eerste helft van 2009 lag. In 9 gevallen (7,6%) bleken meerdere onderzoeken, met verschillende onderzoeksmeldingsnummers in 1 rapport te zijn verwerkt. Dit is echter niet in Archis geregistreerd, waardoor de resultaten van een aantal onderzoeksmeldingen 'zoek' raken. Voor 31 rapporten (26,3%) kon geen reden aangewezen worden waarom deze onvindbaar waren.

Figuur 4.1 Traceerbaarheid van rapporten in 2009

De bij de RCE aanwezige registraties sluiten niet op elkaar aan

Zoals in bijlage I vermeld moest voor het traceren van rapporten gebruik gemaakt worden van allerlei mogelijke ingangen: het centraal archeologisch informatiesysteem, de catalogus van de bibliotheek van de RCE, en een interne controle lijst van het Archis meldpunt die de RCE voor dit onderzoek ter beschikking stelde. Dat wijst er op dat de verwerking van de binnenkomende rapporten niet volgens een vaste procedure verloopt.

Traceerbaarheid van rapporten bij andere instanties

Van de 50 rapporten die niet bij de RCE terug te vinden waren bleken er 19 rapporten (16,1%) wel in andere bestanden te traceren: 15 daarvan werden aangetroffen in de catalogus van de KB, 4 in andere bronnen (zie fig. 4.1). 31 rapporten waren nergens terug te vinden. De oorzaak lijkt echter niet bij de vergunninghouders te liggen. Alle vergunninghouders konden aannemelijk maken dat het rapport al geruime tijd geleden aan de RCE verzonden was, bijvoorbeeld door bijsluiting van kopieën van het rapport en/of de aanbestedingsbrief aan de RCE.

Registratie van rapporten door vergunninghouders in Archis in 2009

De registratie van rapporten in Archis door vergunninghouders zelf, waarmee in 2008 een aanvang is gemaakt, blijkt in de praktijk (nog) weinig bij te dragen aan de traceerbaarheid van rapporten. Archis heeft in de onderzoeksmelding geen specifiek veld waarin de aanwezigheid en de titel van een rapport geregistreerd kan worden. De gegevens moeten dus in een ander veld worden opgenomen. Hoewel de Richtlijn Invoering Melding aangeeft dat dit gedaan moet worden in de toelichting op het selectieadvies, onder het tabblad Onderzoek, gebeurt dit in de praktijk ook regelmatig bij de toelichting onder het tabblad Onderzoeksmelding. Maar het komt ook voor dat de titel van het rapport alleen bij de vondstmelding of de waarneming is ingevuld. Een onderzoeksmelding heeft echter geen koppeling naar eventueel gerelateerde vondstmeldingen en/of waarnemingen, waardoor de registratie van het rapport 'onzichtbaar' wordt.

Het gaat hierbij wellicht nog om aanloopp Problemen, maar als dit niet verbetert, is het wenselijk dat de RCE, als zorgdrager voor en beheerder van Archis, de vergunninghouders waar nodig bijstuurt en de registratiegegevens corrigeert of doet corrigeren.

Zoek! Een speurtocht naar de rapporten van opgravingen 2003-2006.

In dit hoofdstuk wordt beschreven in hoeverre de door de RCE geregistreerde rapporten openbaar toegankelijk zijn.

Conclusie

De RCE heeft de technische infrastructuur voor het (on-line) openbaar maken van rapporten gerealiseerd (Livelink). Daarnaast beschikt de RCE over een openbaar toegankelijke bibliotheek. Van de rapporten die bij de RCE getraceerd konden worden bleek echter maar een deel voor derden toegankelijk gemaakt te zijn. Medio 2009 voldeed daardoor uiteindelijk slechts 38,1% van de bestaande rapporten van opgravingen over 2006 aan de wettelijke eis dat zij zijn 'opgenomen in een centraal archeologisch informatiesysteem en openbaar gemaakt'.

Hoewel de Koninklijke Bibliotheek geen wettelijke taak heeft met betrekking tot archeologische rapporten scoorde de KB met een beschikbaarheid van 53,4% van de rapporten 2006 per medio 2009 hoger dan de RCE. De beschikbaarheid via het e-Depot (DANS) lag op 17,8 %.

Aanbevelingen aan de Staatssecretaris:

Neem alle door uitvoerders ingediende rapporten op in de Livelink module van het centraal archeologisch informatiesysteem zodat de onderzoeksgegevens daadwerkelijk openbaar en gemakkelijk (on-line) toegankelijk zijn.

5.1 Bevindingen

Als het bestaan van de rapporten geregistreerd staat in Archis is het doel om onderzoeksgegevens voor iedereen beschikbaar te maken nog niet gehaald. De rapporten moeten ook daadwerkelijk door derden geraadpleegd kunnen worden.

Infrastructuur bij de RCE: de on-line module Livelink en de bibliotheek

De RCE heeft inmiddels een belangrijke stap vooruit gezet door de informatie-module 'Livelink' voor alle gebruikers van het centraal archeologische informatiesysteem open te stellen. Daarmee komt in principe allerlei informatie die tot dan toe uitsluitend ter beschikking stond van medewerkers van de RCE ter inzage voor andere spelers in het archeologische veld. Specifiek geredeneerd vanuit de standaardrapporten betekent dit dat de gegevens in een standaardrapport on-line geraadpleegd kunnen worden. Er is dus een geschikte

infrastructuur om recht te doen aan de wens om onderzoeksgegevens algemeen toegankelijk te maken. Voorwaarde is echter wel dat het systeem ook daadwerkelijk met die gegevens gevoed wordt.

Een andere manier waarop rapporten openbaar gemaakt kunnen worden is als deze te raadplegen zijn in een algemeen toegankelijke bibliotheek. Als rapporten die (nog) niet via Livelink te benaderen zijn in de bibliotheek van de RCE aanwezig zijn, kan gesteld worden dat daarmee ook aan de wettelijke eis van openbaarheid van onderzoeksgegevens wordt voldaan.

Vanuit deze overwegingen is tijdens het onderzoek in 2009 gekeken of de rapporten voor 2006 opgevraagd konden worden via Livelink. Als dat niet het geval was werd gecheckt of het rapport te vinden was in de catalogus van de bibliotheek van de RCE. Deze check is gedaan voor alle rapporten die in één van de RCE bestanden voorkwamen, dus zowel voor rapporten die in Archis genoemd werden als voor de rapporten op de interne lijst.

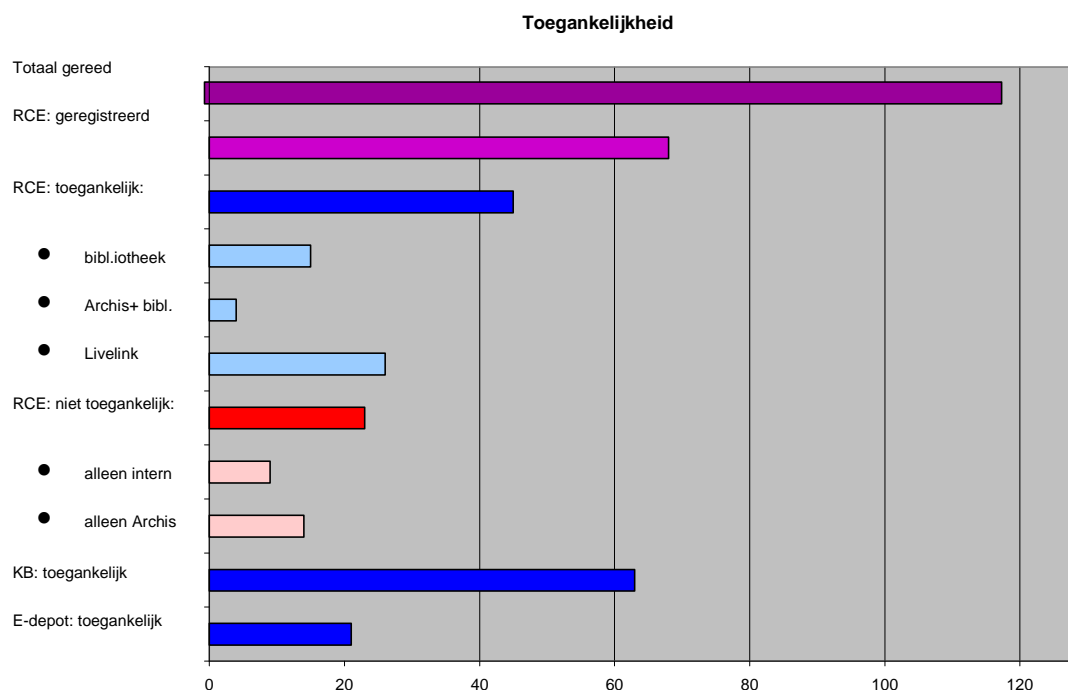
Infrastructuur buiten de RCE

Naast de RCE zijn er nog twee andere instanties die bestanden met archeologische standaardrapporten beheren, namelijk de Koninklijke Bibliotheek en het 'e-Depot', het sinds enige tijd bestaande archeologisch data-archief in Data Archiving and Networked Services (DANS). Het uitgangspunt van DANS is om de RCE te laten functioneren als loket voor de standaardrapporten, en het e-Depot te beperken tot de onderliggende archeologische datasets (*Wansleeben, M., M. van den Dries, Wegwijzer Digitaal Deponeren Archeologie, pag. 23*). In het veld is daarover zeker in de opstartfase verwarring geweest, en een aantal uitvoerders heeft (ook) in DANS hun rapporten gedeponerd. Zowel de KB als het e-depot hebben geen wettelijke taken met betrekking tot het openbaar maken van archeologische onderzoeksgegevens, maar dragen daaraan wel bij. Om meer inzicht te krijgen in hoeverre dat het geval is, is ook gekeken hoeveel rapporten over 2006 in een van deze twee bestanden voorkomen.

Slechts 38,1% van de rapporten openbaar toegankelijk via RCE

Van de 68 rapporten over 2006 die getraceerd konden worden bij de RCE, konden er 26 via Livelink geraadpleegd worden. 18 rapporten worden wel in Archis genoemd, maar zijn (nog) niet via Livelink in te zien. Daarvan zijn er maar 4 te raadplegen in de bibliotheek; 14 rapporten zijn wel geregistreerd, maar (nog) niet toegankelijk. Anderzijds zijn er 15 rapporten die niet in Archis geregistreerd zijn, maar die wel in de catalogus van de bibliotheek zijn opgenomen. 9 rapporten komen alleen voor op de interne controlelijst van de RCE, en zijn dus ook niet toegankelijk (zie fig. 5.1).

Dit betekent dat in totaal tweederde van de rapporten (66,2%) die 'ergens' bij de RCE geregistreerd staan toegankelijk zijn voor derden. Afgezet tegen het totale aantal rapporten dat gereed was, ligt het percentage 'toegankelijk voor derden' bij de RCE echter nog een stuk lager: 38,1% (45 rapporten op een totaal van 118 die gereed zijn).

Figuur 5.1 Rapporten 2006: toegankelijk in 2009

Meer dan de helft (53,4%) van de rapporten openbaar toegankelijk via KB

In vergelijking daarmee lijkt de Koninklijke Bibliotheek feitelijk vollediger als openbare bron voor de standaardrapporten: 63 van de 118 rapporten over 2006, of wel 53,4%, blijken in de catalogus van de KB aanwezig. Bijkomend voordeel is dat het zoeken bij de KB veel eenvoudiger is: waar bij de RCE om een rapport te traceren zowel in Archis (en dan óf in Livelink, óf in de onderzoeksmelding) als in de catalogus van de bibliotheek gezocht moet worden, volstaat bij de KB benadering via de catalogus. Nadeel is dat archeologische standaardrapporten over het algemeen niet uitgeleend worden, maar alleen ter inzage liggen. Wel is het mogelijk – tegen kosten – om kopieën te bestellen.

17,8% van de rapporten openbaar toegankelijk via e-Depot

Het e-Depot tenslotte blijkt ook een beperkt aantal standaardrapporten te bevatten: in totaal 21 rapporten van opgravingen werden hier teruggevonden (17,8%). 20 daarvan bleken ook bij de KB aanwezig, 15 rapporten waren ook via de RCE te raadplegen. 1 enkel rapport kwam alleen in het e-Depot voor. Het e-Depot is daarmee de minst volledige bron voor opgravingsrapporten, maar pretendeert ook nadrukkelijk niet dit te zijn. De toegankelijkheid is echter uitstekend: het zoeken in de catalogus is eenvoudig, en rapporten kunnen door archeologen en andere belanghebbenden on-line geraadpleegd of gedownload worden (behoudens auteursrechtelijke beperkingen).

Bijlage I – Onderzoeksbeschrijving

1.0 Onderzoeksgeschiedenis

Op basis van een risico-inventarisatie in 2006 heeft de Erfgoedinspectie in 2007 een eerste onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van rapporten van archeologisch onderzoek. Hierbij werd onderzocht in hoeverre rapporten van de 181 opgravingen die in 2004 waren uitgevoerd in de zomer van 2007, dus circa tweeënhalf jaar na afloop van het onderzoek, bij de RCE waren aangeleverd. De resultaten van het eerste onderzoek waren dermate zorgwekkend dat besloten is het onderzoek in 2008 te herhalen en uit te breiden. Op dat moment zijn ook de rapporten van projecten die in respectievelijk 2003 (166 projecten) en 2005 (162 projecten) werden uitgevoerd bij het onderzoek betrokken. In vergelijking met de bevindingen in 2007 werd enige verbetering geconstateerd.

Om te kunnen beoordelen of deze verbetering zich doorzette is het onderzoek in 2009 nogmaals herhaald, waarbij tevens de rapporten van projecten uit 2006 (177 projecten) werden meegenomen. In de loop van drie jaar is daarmee voor in totaal 686 projecten de aanwezigheid van het rapport onderzocht.

Medio 2009 heeft de RCE een eerste aanzet gedaan om de controle op de aanwezigheid van rapporten van projecten vanaf 2007 op te pakken; de Erfgoedinspectie heeft daarom besloten het onderzoek niet te continueren in 2010.

Het gedurende een aantal jaren herhalen van het onderzoek heeft het voordeel gehad dat er niet alleen inzicht is in de naleving op één enkel moment, maar dat het mogelijk is om de ontwikkeling in de loop der jaren in kaart te brengen. Zo heeft het onderzoek in 2009 niet alleen een beeld opgeleverd van de naleving en toegankelijkheid van onderzoeksgegevens 2,5 jaar na de opgraving (de projecten uit 2006), maar ook of er projecten zijn waarvoor 5,5 jaar na de opgraving nog steeds geen rapport is (de projecten uit 2003).

2.0 Opzet van het onderzoek

2.1 Selectie van de projecten

Vergunninghouders zijn verplicht al het gravend onderzoek dat gedaan wordt te melden in het centraal archeologisch informatiesysteem Archis. Bij het doen van de melding wordt o.a. aangegeven wanneer de werkzaamheden beginnen, wat de veronderstelde duur van het project zal zijn en om wat voor soort onderzoek het gaat (booronderzoek, proefsleuven of opgravingen). De inspectie had al eerder vastgesteld dat vergunninghouders dit inderdaad

consequent doen (*Rijksinspectie voor de Archeologie (RIA), Jaarverslag 2004, pag. 14*). Archis kon daarom dienen als basis voor een inventarisatie van de projecten die in een bepaald onderzoeksjaar zijn uitgevoerd.

Het onderzoek van de Erfgoedinspectie heeft zich alleen gericht op de laatste fase van archeologisch onderzoek, de opgravingen. Rapporten van inventariserend veldonderzoek, zowel boringen als proefsleuven, zijn buiten beschouwing gelaten. De belangrijkste reden hiervoor is dat het risico dat een rapport niet tijdig gereed zou zijn het grootst wordt geacht bij opgravingen. Inventariserend veldonderzoek maakt immers deel uit van de voorbereiding voor planontwikkeling. De opdrachtgever van een dergelijk onderzoek heeft er daardoor een direct belang bij dat de resultaten op een niet al te lange termijn beschikbaar zijn, omdat de planontwikkeling anders geen voortgang kan vinden. Er zit letterlijk iemand te wachten op het rapport. Bij opgravingsprojecten ligt dit anders. Zelfs als de opdrachtgever geïnteresseerd is in de resultaten van de opgraving (wat lang niet altijd het geval is), dan is de noodzaak om snel over de resultaten van de opgraving te kunnen beschikken aanmerkelijk kleiner, en soms zelfs nihil. Daar komt bij dat opgravingen zowel qua omvang als qua complexiteit vaak meer uitwerking vergen dan inventariserend veldonderzoek; ook daarom is het risico dat een opgravingsrapport te laat beschikbaar komt aanzienlijk groter dan dat een rapport voor een inventariserend veldonderzoek te laat is.

Daarnaast spelen ook praktische overwegingen een rol. Jaarlijks worden door het archeologische veld tussen de 2000 en 2200 onderzoeksrapporten geproduceerd. Tijdens het eerste onderzoek bleek dat het niet mogelijk was om de aanwezigheid van onderzoeksrapporten direct uit Archis af te leiden. Het traceren van rapporten kostte daardoor zoveel tijd dat het binnen de beschikbare tijd ondoenlijk geweest zou zijn de aanwezigheid van de rapporten van alle archeologische onderzoeken te controleren.

2.2 Doelgroep van het onderzoek

De doelgroep van het onderzoek waren alle vergunninghouders: de bedrijven, de vergunninghoudende gemeenten, universiteiten en het rijk. Lopende het onderzoek bleken er grote verschillen te bestaan in de naleving door de diverse groepen vergunninghouders. Er is daarom voor gekozen de vergunninghouders voor deze rapportage in drie categorieën in te delen, te weten bedrijven, gemeenten en overigen. De categorie overigen bestaat uit universiteiten met een opgravingsvergunning en de rijksdienst (RCE, waaronder ook het Nederlands Instituut voor Scheeps- en onderwater Archeologie (NISA)). Universitaire bedrijven die geen gebruik maken van de vergunning van de

universiteit maar zelf een vergunning hebben zijn bij de categorie bedrijven ingedeeld.

2.3 Werkwijze

Uit Archis werd een lijst gegenereerd met alle opgravingen die tussen 1 januari en 31 december van een bepaald jaar waren gestart. De melding in Archis moet vóór aanvang van de werkzaamheden gedaan worden. Daarbij wordt onder andere aangegeven wanneer het onderzoek begint, en hoelang het onderzoek naar verwachting gaat duren. Na afloop van de werkzaamheden moet de vergunninghouder ook weer in Archis melden dat het veldwerk beëindigd is en wat de eerste bevindingen zijn. Op dat moment begint feitelijk de termijn van twee jaar te lopen waarbinnen gerapporteerd moet worden.

Datum einde veldwerk

Tijdens het onderzoek van de Erfgoedinspectie bleek dat deze tweede melding maar zelden gedaan wordt, en dus niet gebruikt kon worden als controledatum voor de rapportagertermijn. In plaats daarvan is ten behoeve van het onderzoek een 'datum einde veldwerk' gehanteerd die afgeleid werd uit de opgegeven begindatum van de opgraving en de verwachte duur daarvan. In individuele gevallen, als de opgraving later begonnen is, of langer geduurd heeft dan de verwachting was, zou dit tot een incorrecte einddatum kunnen leiden. Dit werd echter acceptabel geacht. Een dergelijke fout zou namelijk verderop in het onderzoeksproces aan het licht komen op het moment dat bij vergunninghouders navraag gedaan werd naar de status van het rapport, en dan nog gecorrigeerd kunnen worden. In de praktijk bleek dit overigens maar een enkele keer nodig te zijn.

Bijstelling onderzoeksvraag door ontbreken centrale registratie

De onderzoekszetel was oorspronkelijk om de lijst met opgravingen waarvan de rapporten gereed zouden moeten zijn te vergelijken met bij de RCE geregistreerde rapporten. Tijdens het eerste onderzoek werd echter duidelijk dat er (nog) geen sprake was van een centrale registratie bij de RCE; bovendien bleek dat rapporten in een aantal gevallen wel opgestuurd waren naar de RCE, maar daar vervolgens niet getraceerd konden worden (zie ook hoofdstuk 4).

Geconstateerd moest worden dat het daardoor feitelijk onmogelijk was om gefundeerde uitspraken te doen over de vraag of vergunninghouders rapporten conform de vergunningvoorwaarden aan de RCE overleggen. De oorspronkelijke vraagstelling is dan ook in zoverre bijgesteld, dat niet het

overleggen van het rapport als 'naleving van de voorschriften' is gehanteerd, maar het aantoonbaar gereed zijn daarvan.

Verzameling van gegevens

Bij gebrek aan een centrale registratie bleek het noodzakelijk diverse bestanden bij de RCE te raadplegen. In eerste instantie is nagegaan of een rapport in de onderzoeksmelding in Archis geregistreerd is. Na de openstelling van de informatie-module 'Livelink' in 2008 werd bovendien gekeken of het rapport via deze module getraceerd kon worden. Vervolgens is de catalogus van de bibliotheek van de RCE geraadpleegd. Bovendien bleek er bij de RCE ook nog een interne lijst te zijn waarop rapporten werden bijgehouden. De Erfgoedinspectie kon tijdens het onderzoek over een kopie hiervan beschikken. Tenslotte werd gecontroleerd of een onderzoek voorkwam op de lijst van opgravingen waarvoor de RCE uitstel van de rapporttermijn had verleend. In geval van uitstel is het rapport weliswaar nog niet gereed, maar kan niet gesproken worden van het 'niet naleven van voorschriften'. Deze projecten zijn daarom in het onderzoek apart geregistreerd.

De vergelijkingen van al deze bestanden resulteerde in een lijst met rapporten die mogelijk nog niet gereed waren, en waarvoor geen uitstel was verleend. Vervolgens werden de vergunninghouders die de onderzoeksmeldingen hadden gedaan aangeschreven met het verzoek opheldering te geven over de status van rapporten. Tijdens het eerste onderzoek in 2007 bleken de bij de RCE aanwezige registraties en bestanden verre van compleet. Om vergunninghouders niet onnodig te belasten met verzoeken om informatie over rapporten die al waren ingediend is in er in de daarop volgende jaren voor gekozen niet alleen de bestanden van de RCE te raadplegen, maar ook andere bestanden, zoals de catalogus van de Koninklijke Bibliotheek (KB) en het elektronische depot archeologie EASY in Data Archiving and Networked Services (DANS). Dit maakte het tevens mogelijk uitspraken te doen over de compleetheid van de verschillende bestanden en de mate van openbaarheid van rapporten. De opeenvolgende onderzoeken zijn steeds door een en dezelfde inspecteur uitgevoerd.

Onderzoeksmomenten

Het moment van de eerste vergelijking van de bestanden lag (behalve voor 2003) steeds in de zomer, tweeënhalf jaar na het einde van het te onderzoeken jaar. Daarmee treedt een vertekend beeld op, doordat de leveringstermijn van de onderzoeken die in het begin van het jaar afgesloten werden feitelijk al veel langer verstreken is dan van de onderzoeken aan het

einde van het jaar. Deze vertekening wordt echter acceptabel geacht, omdat dit voor alle vergunninghouders gelijkelijk het geval kan zijn.

2.4 Problematiek van gefaseerde campagnes

Een apart probleem vormden de zogenaamde 'gefaseerde campagnes': een groep van opgravingen waarbij op een en dezelfde locatie in meerdere campagnes onderzoek wordt gedaan. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij universitair onderzoek, waarbij op een vaste locatie in opeenvolgende jaren een (kortlopend) onderzoek plaatsvindt. Maar ook opgravingen op een Vinex-locatie, waarbij opeenvolgende percelen worden onderzocht kunnen in deze categorie vallen, net als opeenvolgende projecten in de binnenstad. Het bleek dat met dit soort campagnes heel verschillend wordt omgegaan. Sommige vergunninghouders doen voor een dergelijk onderzoek eenmalig een melding in Archis, en graven vervolgens jarenlang onder hetzelfde onderzoeksnummer. Anderen melden ieder nieuw moment dat er een campagne in het veld begint, en een derde groep doet een onderzoeksmelding voor ieder individueel perceel dat onderzocht wordt.

Het gevolg van deze verschillen is tweeledig. In Archis kan een vertekend beeld ontstaan van de aard en omvang van archeologisch onderzoeken, zowel voor de individuele vergunninghouder als voor het archeologische veld in zijn geheel. Zo kunnen drie vergunninghouders A, B en C onderzoek doen op qua omvang en complexiteit volstrekt vergelijkbare locaties, maar bij A resulteert dit in 10 onderzoeksmeldingen (10 percelen), bij B in 3 (3 jaarlijkse campagnes) en bij C in 1 (1 project).

Een tweede gevolg is dat het voor deze projecten heel lastig wordt een 'datum einde opgraving' vast te stellen, die nu eenmaal bepalend is voor de termijn waarop de rapportage geleverd moet worden. Omdat de onderzoeksmelding in Archis als uitgangspunt voor de rapportverplichting wordt gehanteerd, moet in bovengenoemd voorbeeld vergunninghouder A 10 rapporten leveren, 2 jaar na het verlaten van ieder opgravingsperceel. Vergunninghouder B levert 3 rapporten, over ieder jaar 1 rapport. Vergunninghouder C levert slechts 1 rapport, waarbij als 'datum einde opgraving' het moment wordt gehanteerd dat de onderzoekslocatie definitief verlaten werd. In de praktijk komen deze varianten allemaal voor. Zo constateerde de Erfgoedinspectie tijdens een veldinspectie in 2009 dat gewerkt werd onder een onderzoeksmeldingsnummer (en met een programma van eisen!) uit 2005, waarbij de voorlaatste veldwerkcampagne zich had afgespeeld in 2006.

De Erfgoedinspectie heeft de RCE al in 2007, tijdens de rapportage over de resultaten van het eerste onderzoek, verzocht duidelijkheid te scheppen in de problematiek van de gefaseerde campagnes, en een eenduidige instructie op te

stellen hoe met dergelijke projecten moet worden omgegaan. De RCE heeft daartoe enkele interne pogingen gedaan, maar deze hebben tot nu toe geen resultaten opgeleverd.

Het is daarom ook niet mogelijk om het uit de onderzoeksmeldingen voortvloeiende cijfermateriaal op dit punt te corrigeren. Om vertekening van het nalevingsniveau toch zoveel mogelijk te voorkomen zijn de projecten waarvoor de vergunninghouder aangaf dat deze deel uitmaakten van een groter geheel apart gerapporteerd als 'gefaseerde campagnes'. Dit heeft het bijkomende voordeel dat de omvang van de problematiek duidelijk wordt.

Bijlage II

Opgravingen uitgevoerd in 2003

Stand van zaken in 2008

Het eerste onderzoek naar de rapporten van opgravingen uit 2003 werd uitgevoerd in 2008, als uitbreiding van het onderzoek in 2007 (zie par. 2.1). Feitelijk hadden deze rapporten uiterlijk medio 2006 opgeleverd moeten zijn. Rapporten die nog niet gereed waren hadden ten tijde van het eerste onderzoek de uiterste termijn dus al minimaal 2 jaar overschreden.

In 2003 werden in totaal 166 opgravingen uitgevoerd. Van deze 166 opgravingen waren in 2008 124 rapporten gereed, of wel 74,7%. Daarnaast was in 7,8% van de gevallen het rapport weliswaar niet gereed, maar was dit met redenen omkleed. Deels had de RCE uitstel verleend voor de oplevering, deels ging het om projecten die deel uitmaakten van een gefaseerde campagne (zie hoofdstuk 2). Inclusief dit soort gevallen komt het totale niveau van naleving van de vergunningvoorwaarde in 2008 op 82,5%. Dat betekent dat ruim een op de zes rapporten (17,5%) vier à vijf jaar na de opgraving nog niet gereed was, zonder dat daarvoor officieel uitstel was gevraagd of gekregen.

Het nalevingsniveau van de diverse categorieën uitvoerders verschilt echter enorm. De naleving bij bedrijven is 100%. Daarvan is 96,1% van de rapporten daadwerkelijk gereed, in 3,9% van de gevallen is sprake van uitstel of fasering.

De naleving bij gemeenten blijft echter steken op 65,3%: ruim een derde van alle rapporten (34,7%) ontbreekt. Verder is slechts 52% van de rapporten daadwerkelijk gereed. Voor bijna een op de tien rapporten is uitstel verleend (9,3%); in 4% van de gevallen is sprake van een gefaseerde campagne.

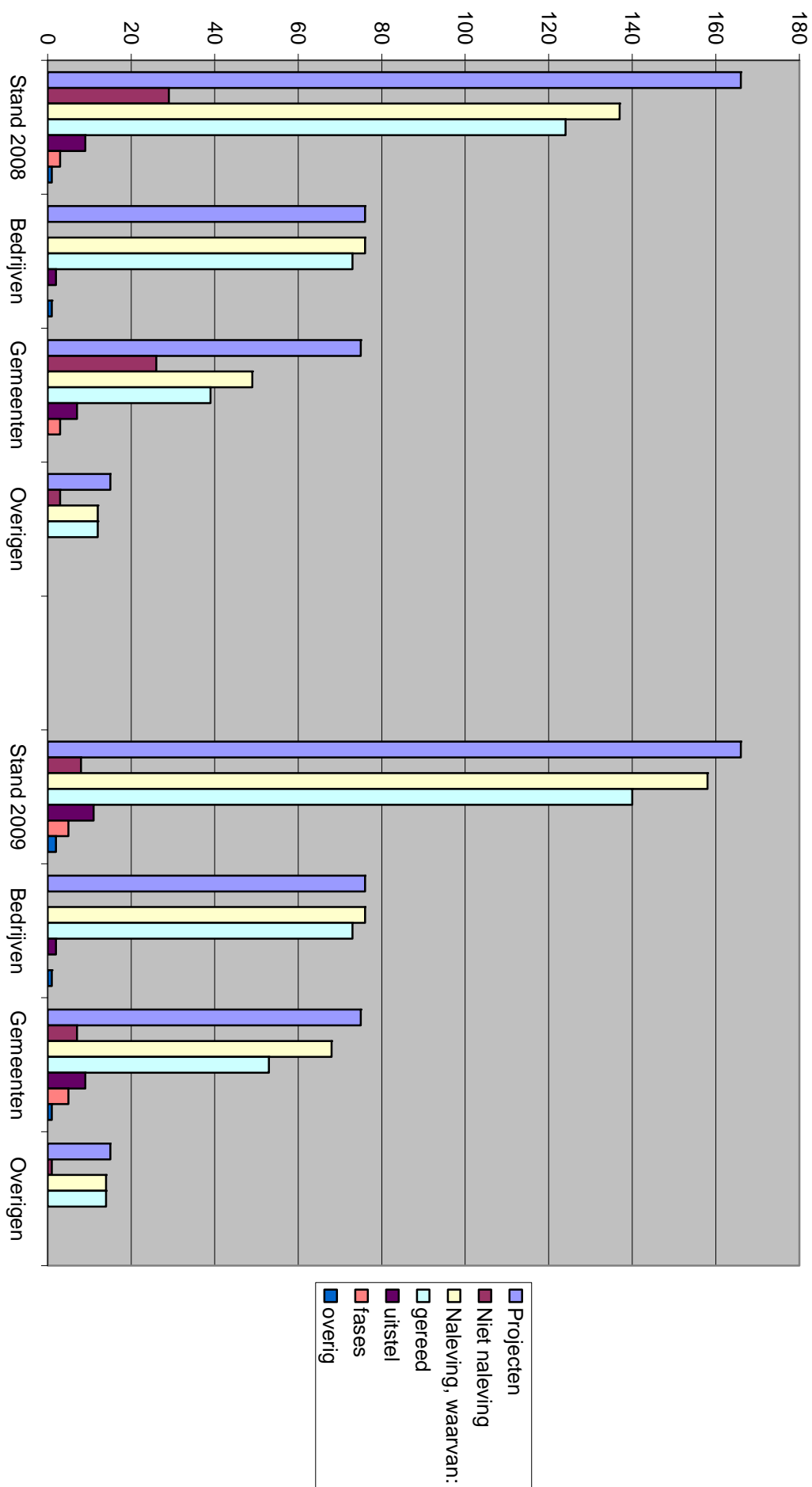
De categorie overigen bevat slechts een kleine groep uitvoerders, met in totaal 15 opgravingen. De rapporten voor deze opgravingen zijn op 3 rapporten na allen afgerond: de naleving ligt daarmee op een percentage van 80%.

Stand van zaken in 2009

In 2009 is het onderzoek naar de aanwezigheid van rapporten voor 2003 herhaald. De gemiddelde naleving ligt een stuk hoger dan in 2008, op 95,2%. Dit is deels een gevolg van het feit dat meer rapporten inmiddels gereed zijn (84,3%), maar ook doordat voor een aantal rapporten

inmiddels uitstel is verkregen c.q. dat deze rapporten bij nader inzien deel uit zijn gaan maken van gefaseerde campagnes. Deze percentages zijn namelijk gestegen in vergelijking met 2008: respectievelijk van 4,8% naar 6,6% voor uitstel en 2,4% naar 3% voor gefaseerd campagnes. Hoewel de gemeenten een inhaalslag hebben gemaakt (het aantal rapporten dat gereed is, is inmiddels gestegen van 52% naar 70,7%) ontbreekt na zes jaar nog steeds 9,3% van de rapporten. Daarnaast is voor 12% van de rapporten van gemeenten uitstel verleend. Dit staat nog steeds in groot contrast met de rapporten van bedrijven, waar alle rapporten al in 2008 gereed waren, behalve een drietal rapporten die met reden vertraagd zijn (3,9%).

Opgravingen 2003

Zoek! Een speurtocht naar de rapporten van opgravingen 2003-2006.

Bijlage III

Opgravingen uitgevoerd in 2004

Stand van zaken in 2007

Het eerste onderzoek naar de aanwezigheid van rapporten van opgravingen uit 2004 vond plaats in 2007. Deze rapporten hadden in principe uiterlijk begin 2007 gereed moeten zijn. In 2004 zijn 181 onderzoeksmeldingen gedaan van opgravingen. Van deze 181 opgravingen waren in het najaar van 2007 84 rapporten afgerond, ofwel 46,4 %. Door de RCE was in 11 % van de gevallen officieel uitstel verleend voor de rapportagertermijn. Daarnaast maakte 13,8 % van de opgravingen in 2004 deel uit van een gefaseerde campagne. Het totale nalevingsniveau komt daarmee op 71,2%.

Voor bijna een kwart van de onderzoeken (24,3%) is de rapportagertermijn overschreden. Van 7 rapporten (4,4%) was op het moment van afsluiten van het onderzoek (nog) niet bekend wat de status van het rapport was, omdat niet duidelijk was wie de verantwoordelijke uitvoerder is geweest (zie grafiek, 'overig').

Er bleken grote verschillen tussen de verschillende categorieën uitvoerders te zijn. De naleving bij commerciële bedrijven ligt op 89 % (inclusief 6,1 % gevallen waarin uitstel is verleend en 7,3 % gefaseerde campagnes); in 3,7% van de gevallen is de status van het rapport onbekend. In totaal 7,3% van de rapporten is te laat. De naleving bij gemeenten ligt aanmerkelijk lager, op 57,6 % (inclusief 16,3% waarin uitstel is verleend en 20,7% gefaseerde campagnes). Van 2,2% is de status onbekend. Bij 40,2 % van de opgravingen van gemeenten wordt de rapportagertermijn overschreden. In de (zeer bescheiden) categorie overigen, die in 2007 slechts 7 opgravingen hebben uitgevoerd is in totaal 1 rapport niet gereed (16,7%); van 3 rapporten is de status onduidelijk (42,9%).

Stand van zaken in 2008

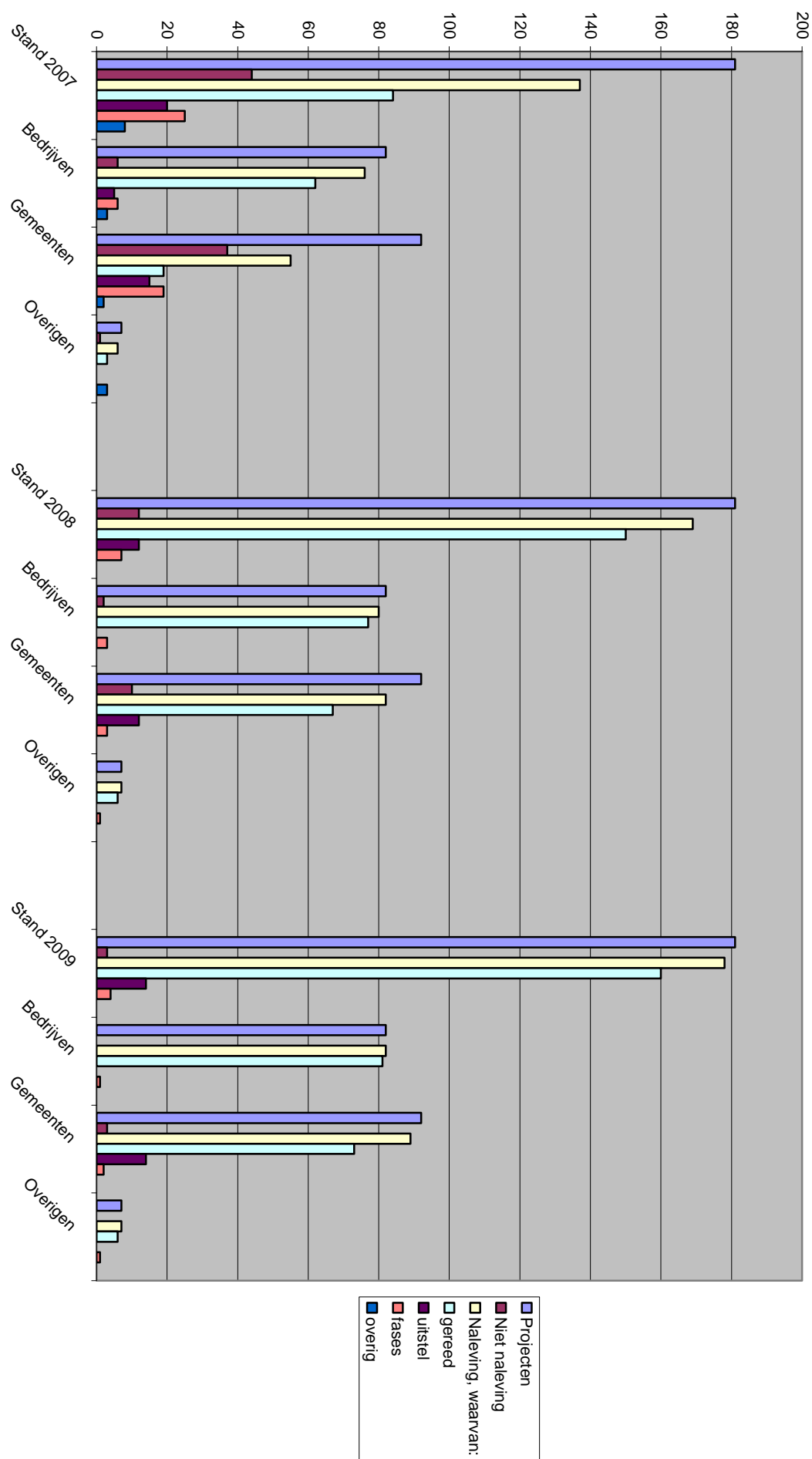
In 2008 werd naast het onderzoek naar de rapporten over 2003 en 2005 opnieuw gekeken naar de stand van zaken voor de rapporten voor 2004. Ook werden de onduidelijkheden over de status van de rapporten weggewerkt. 150 rapporten zijn dan inmiddels gereed, ofwel 82,9%. Voor 6,6% van de rapporten is uitstel verleend, 3,9% van de opgravingen maken nog deel uit van een gefaseerde campagne. Het nalevingsniveau is daarmee opgelopen van 69,9% naar 93,4%.

Bij de forse verhoging van het nalevingsniveau zal wellicht een rol gespeeld hebben dat de Erfgoedinspectie een jaar eerder, tijdens het eerste onderzoek, al naar de rapporten over 2004 had gevraagd. Dat zou kunnen verklaren waarom de naleving voor onderzoeken uit 2004 aanmerkelijk hoger ligt dan voor zowel 2003 (82,5%) als 2005 (81,5%). Er zijn nog steeds duidelijke verschillen per categorie uitvoerder. De naleving bij bedrijven is 97,6%: 93,9% van de rapporten is gereed, bij 3,7% van de projecten is sprake van een gefaseerd campagne. Er is voor geen enkel rapport uitstel verleend. Twee rapporten (2,4%) zijn in 2008 nog steeds niet opgeleverd. Bij de gemeenten ligt de naleving op 89,1%: 72,8% van de rapporten zijn gereed, er is in 13% van de gevallen uitstel verleend en 3,3% van de projecten is gefaseerd. In totaal 10 rapporten (10,9%) zijn nog steeds niet afgerond. In de categorie overigen ligt de naleving op 100%, waarbij 1 project onderdeel uitmaakt van een gefaseerde project.

Stand van zaken in 2009

In 2009 is voor een derde keer bekeken welke rapporten over 2004 ontbraken. Het totale nalevingsniveau is opgelopen naar 98,3%, waarbij 160 rapporten gereed zijn (88,4%). De naleving bij bedrijven is inmiddels 100%. Alle rapporten zijn gereed, op 1 rapport na dat deel uitmaakt van een gefaseerde campagne. Alle andere rapporten die nog niet gereed zijn komen voor rekening van gemeenten. Voor 14 gemeentelijke projecten (15,2%) is uitstel verleend. Twee projecten (2,2%) maken deel uit van een gefaseerd campagne. De naleving bij gemeenten komt daarmee op 96,7%. In totaal 3 gemeentelijke rapporten (3,3%) die (inmiddels) gereed hadden moeten zijn ontbreken 5 jaar na de opgraving nog steeds.

Zoek! Een speurtocht naar de rapporten van opgravingen 2003-2006.

Bijlage IV

Opgravingen uitgevoerd in 2005

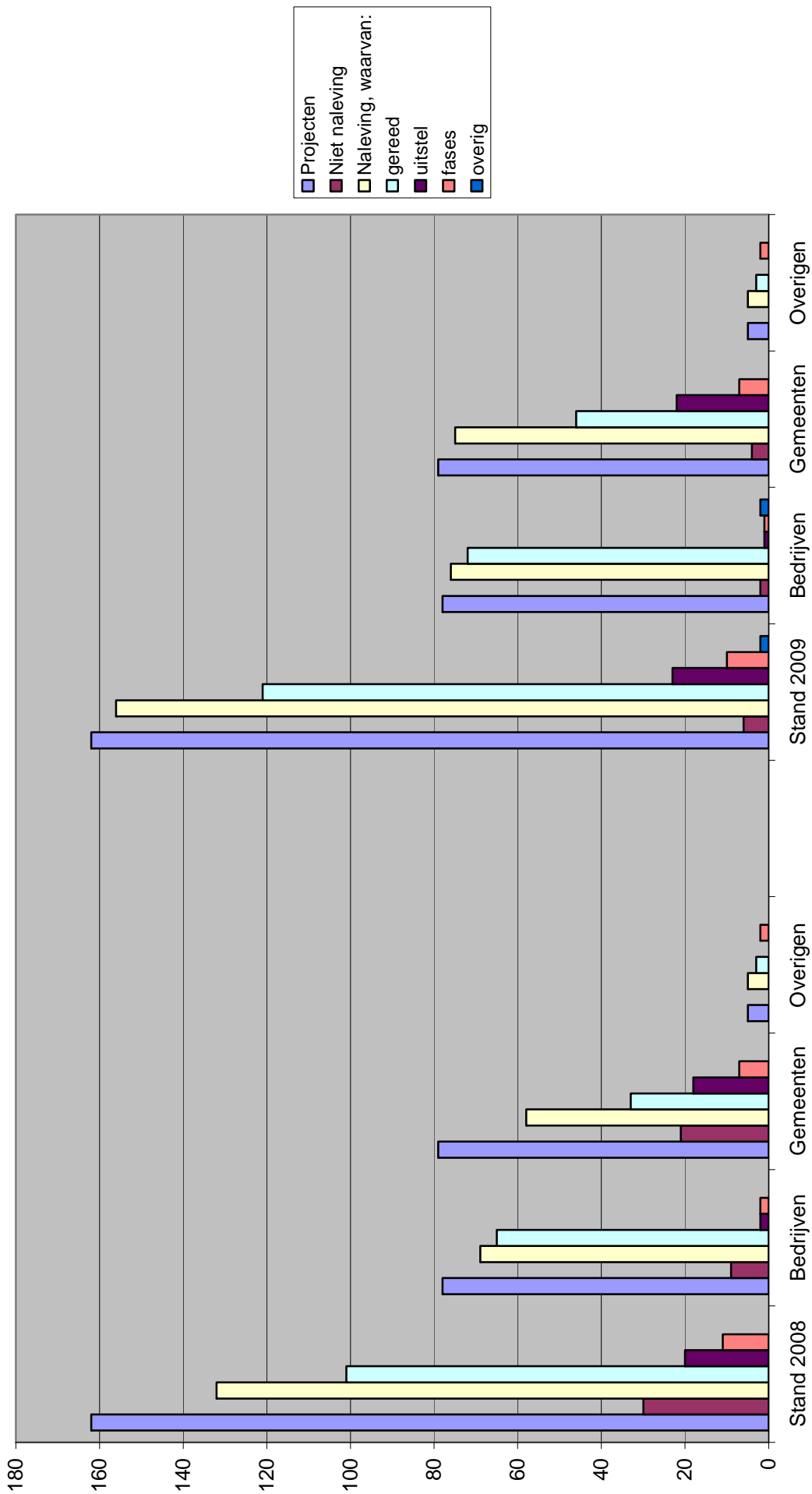
Stand van zaken in 2008

De rapporten voor opgravingen die in 2005 zijn uitgevoerd zouden in principe begin 2008 beschikbaar moeten zijn. Medio 2008 bleek de desbetreffende vergunningvoorwaarde voor 81,5% van de projecten te zijn nageleefd. Van de 162 in 2005 uitgevoerde opgravingen waren voor 101 opgravingen de rapporten gereed (62,3%). Voor 20 rapporten (12,3%) was uitstel verleend, 11 projecten (6,8%) maakten deel uit van een gefaseerde campagne. Dertig rapporten (18,5%) ontbreken. Net als in de voorgaande jaren blijken er verschillen te zijn tussen de diverse categorieën. De naleving bij bedrijven ligt op 88,5 %, bij gemeenten op 73,4%. De gemeenten lijken daarmee de achterstand in te lopen die zij in vergelijking met de vorige jaren hadden. Dit beeld wordt iets genuanceerder bij een vergelijking hoeveel rapporten daadwerkelijk gereed zijn. Dan blijkt dat 83,3% van de rapporten van bedrijven gereed is. Slechts voor 2,6% van de projecten is uitstel verleend, 2,6% maakt deel uit van een gefaseerde campagne. De gemeenten hebben echter slechts 41,8% van de projecten afgerond; in 22,8% van de gevallen is uitstel verleend, 8,9% van de projecten wordt beschouwd als gefaseerd.

Stand van zaken in 2009

Een jaar later, in 2009, is het nalevingspercentage opgelopen naar 96,3%: de naleving bij bedrijven is 97,4%, bij de categorie overigen 100% en bij gemeenten 94,9%). Bijna driekwart (74,7%) van de rapporten is gereed: 92,3% van de rapporten van bedrijven en 58,2% van de gemeentelijke rapporten. Voor 14,2% van de projecten is uitstel verleend, te weten voor 1 project dat door een bedrijf is uitgevoerd, en 22 projecten van gemeenten. Daarnaast maken 10 projecten (6,2%) deel uit van een gefaseerde campagne: 1 project van een bedrijf, en 7 projecten van gemeenten en 2 projecten uit de categorie overigen. Voor het eerst duikt een nieuw probleem op: 2 rapporten van bedrijven die in principe gereed zijn, maar die nog geen goedkeuring hebben gekregen van het 'bevoegd gezag' en daarom nog niet aan de RCE zijn toegestuurd (zie grafiek, 'overig').

Projecten 2005

Bijlage V

Opgravingen uitgevoerd in 2006

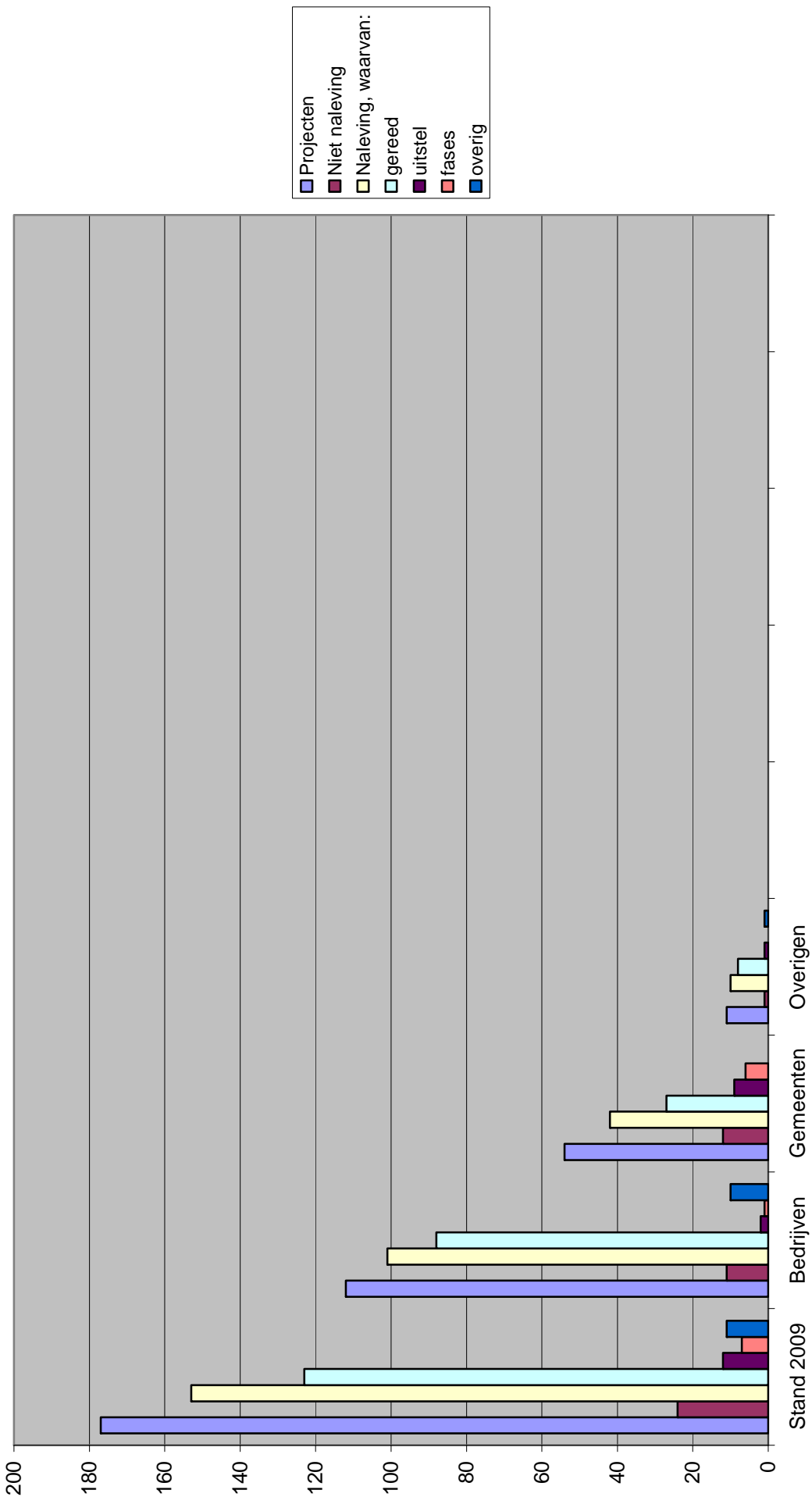
Stand van zaken in 2009

De rapporten van opgravingen die in 2006 zijn uitgevoerd zouden in principe eind 2008, begin 2009 gereed moeten zijn. In 2006 zijn in totaal 177 opgravingen gemeld. Per medio 2009 waren hiervan 123 rapporten gereed (69,5%). Daarnaast was voor 6,8% van de rapporten uitstel verleend, en maakte 4% van de projecten deel uit van gefaseerde campagnes. Verder treedt een knelpunt op bij de goedkeuring van rapporten door het 'bevoegd gezag': gemeenten, provincies of de RCE. 6,2% van de rapporten is wel gereed, maar nog niet goedgekeurd (zie grafiek, 'overig'). Goedkeuring door het bevoegd gezag is echter geen vereiste, noch volgens de KNA, noch volgens de vergunningvoorwaarden. Daarmee is dit feitelijk geen reden om de rapporten niet aan de RCE te leveren. Omdat hierover in het veld veel onduidelijkheid is geweest worden deze rapporten in dit onderzoek als afgerond beschouwd. Het percentage naleving komt hiermee op 86,4%.

Er blijft een aanmerkelijk verschil bestaan tussen de naleving door bedrijven en gemeenten. Bij bedrijven is ruim driekwart van de rapporten gereed (78,6%). Tien rapporten (8,9%) zijn wel afgerond, maar nog niet goedgekeurd. Voor 2 rapporten is uitstel verleend, en 1 van de projecten is gefaseerd. Het nalevingsniveau van bedrijven ligt daarmee op 90,2%. Bij de gemeenten is precies de helft van de rapporten gereed (50%). Voor 1 op de zes rapporten is uitstel verleend (16,7%), een op de tien projecten (11,1%) maakt deel uit van een gefaseerde campagne. De naleving ligt daarmee op 77,8%.

De goedkeuring door het bevoegd gezag vormt ook een knelpunt in de categorie overigen. Bij een totaal van 11 projecten is de naleving 90,9%; daarbij is 1 rapport gereed maar nog niet goedgekeurd, terwijl voor 1 project uitstel is verleend. Bij gemeenten doet zich het probleem van goedkeuring niet voor, omdat gemeenten over het algemeen zelf de rol van bevoegd gezag vervullen.

Projecten 2006

Bijlage VI

Tabel 1: Projecten 2003: naleving 2008 en 2009

Uitvoerder 2003	In 2008	Niet naleving	Gereed	Uitstel	Fases	Overig	In 2009	Niet naleving	Gereed	Uitstel	Fases	Overig
Bedrijven												
ADC	18		17			1	18		17			1
ARC	12		12				12		12			
Archeomedia	8		7	1			8		7	1		
Archol	21		20		1		21		20	1		
Baac	10		10				10		10			
HBS	3		3				3		3			
Hollandia	2		2				2		2			
Synthegra	2		2				2		2			
Subtotaal	76	0	73	1	1	1	76	0	73	2	0	1
		0,0%	96,1%	1,3%	1,3%	1,3%		0,0%	96,1%	2,6%	0,0%	1,3%
Gemeenten												
Amersfoort	11	3	2	6			11	2	5	4		
Amsterdam	7	1	6				7		6	1		
Arnhem	2	2					2		2			
Breda	2		2				2		2			
Delft	1	1					1			1		
Den Bosch	1	1					1	1				
Den Haag	5		3		2		5		3		2	
Deventer	5		5				5		5			
Eindhoven	3		2	1			3		1	1		1
Gouda	1		1				1		1			
Groningen	7	5	2				7	3	4			
Hoorn	2		2				2		2			
Maastricht	1	1					1	1				
Nijmegen	8	6	1		1		8		7		1	
Utrecht	11	6	5				11		7	2	2	
Zutphen	2		2				2		2			
Zwolle	6		6				6		6			
Subtotaal	75	26	39	7	3	0	75	7	53	9	5	1
		34,7%	52,0%	9,3%	4,0%	0,0%		9,3%	70,7%	12,0%	6,7%	1,3%
Overig												
AAC	6		6				6		6			
UvA	2	2	0				2		2			
GIA	1		1				1		1			
RACM	5	1	4				5	1	4			
NISA	1		1				1		1			
Subtotaal	15	3	12	0	0	0	15	1	14	0	0	0
		20,0%	80,0%	0,0%	0,0%	0,0%		6,7%	93,3%	0,0%	0,0%	0,0%
TOTAAL	166	29	124	8	4	1	166	8	140	11	5	2
		17,5%	74,7%	4,8%	2,4%	0,6%		4,8%	84,3%	6,6%	3,0%	1,2%

Tabel 2: Projecten 2004: naleving 2007, 2008 en 2009

Uitvoerder 2004	In 2007	Niet naleving	Gereed	Uitstel	Fases	Elders	In 2008	Niet naleving	Gereed	Uitstel	Fases	In 2009	Niet naleving	Gereed	Uitstel	Fases
Bedrijven																
ADC *)	24	2	18	3		1	24	0	23	0	1	24		23		1
ARC *)	8		5		1	2	8	0	8			8		8		
Arcadis																
Archeomedia	2		2				2	0	2			2		2		
Archol *)	9	1	6		2		9		7		2	9		9		
Baac *)	12	1	11				12	2	10	0		12		12		
B&VdG	1	1					1	0	1			1		1		
Bilan							0		0							
Grontmij							0		0							
HBS	4		4				4	0	4	0	0	4		4		
Hollandia *)	6	1	5				6	0	6			6		6		
J&B							0	0	0							
Raap *)	8		5		3		8	0	8			8		8		
Synthegra	8		6	2			8	0	8			8		8		
Subtotaal	82	6	62	5	6	3	82	2	77	0	3	82	0	81	0	1
		7,3%	75,6%	6,1%	7,3%	3,7%		2,4%	93,9%	0,0%	3,7%		0,0%	98,8%	0,0%	1,2%
Gemeenten																
Alkmaar	4	4					4	0	4			4		4		
Amersfoort	13	3			10		13	1	3	9		13	1	3	9	
Amsterdam	7	7					7	5	2			7	1	5	1	
Apeldoorn																
Bergen op Zoom	1				1		1	0	1			1		1		
Breda	2		2				2	0	2			2		2		
Delft	1	1					1	1	0			1			1	
Den Bosch	2	1			1		2		2			2		2		
Den Haag *)	9	2	2	4	1		9	0	8	0	1	9		8		1
Deventer	3	1	1		1		3	0	2		1	3		3		
Dordrecht							0		0							
Eindhoven	3	3					3		3			3		3		
Groningen *)	4	1			2	1	4	1	2		1	4	1	2		1
Haarlem							0	0	0							
Hoorn	1			1			1		1	0		1		1		
Leiden	2		2				2	0	2			2		2		
Nijmegen	15	12			3		15	2	10	3		15		12	3	
Rotterdam	8		5	3			8	0	8			8		8		
Utrecht	8		1	7			8	0	8			8		8		
Vlaardingen	2	2					2	0	2			2		2		
Zaanstad *)	2		1			1	2		2			2		2		
Zutphen	2		2				2		2			2		2		
Zwolle	3		3				3	0	3			3		3		
Subtotaal	92	37	19	15	19	2	92	10	67	12	3	92	3	73	14	2
		40,2%	20,7%	16,3%	20,7%	2,2%		10,9%	72,8%	13,0%	3,3%		3,3%	79,3%	15,2%	2,2%
Overig																
AAC	1	1					1	0	1			1		1		
UL *)	2					2	2	0	1		1	2		1		1
GIA *)	2		2				2		2			2		2		
RACM	2		1			1	2	0	2		0	2		2		
Subtotaal	7	1	3	0	0	3	7	0	6	0	1	7		6		1
		14,3%	42,9%	0,0%	0,0%	42,9%		0,0%	85,7%	0,0%	14,3%		0,0%	85,7%	0,0%	14,3%
TOTAAL	181	44	84	20	25	8	181	12	150	12	7	181	3	160	14	4
		24,3%	46,4%	11,0%	13,8%	4,4%		6,6%	82,9%	6,6%	3,9%		1,7%	88,4%	7,7%	2,2%

*) Het aantal bij deze vergunninghouder genoemde opgravingen wijkt af van Archis, doordat meerdere vergunninghouders bij 1 project betrokken waren.

Tabel 3: Projecten 2005: naleving 2008 en 2009

Uitvoerder 2005	In 2008	Niet naleving	Gereed	Uitstel	Fases	Overig	In 2009	Niet naleving	Gereed	Uitstel	Fases	Overig
Bedrijven												
ADC	17	3	13		1		17		15			2
ARC	5	2	3				5		5			
Archeomedia	3		3				3		3			
Archol	5		5				5		5			
Baac	13		12	1			13		13			
B&VdG	4	2	2				4	1	3			
Bilan	2	1	1				2	1	1			
Grontmij	2		2				2		2			
HBS	7		5	1	1		7		5	1	1	
Hollandia	9		9				9		9			
J&B	1		1				1		1			
RAAP	6	1	5				6		6			
Synthegra	4		4				4		4			
Subtotaal	78	9	65	2	2	0	78	2	72	1	1	2
		11,5%	83,3%	2,6%	2,6%	0,0%		2,6%	92,3%	1,3%	1,3%	2,6%
Gemeenten												
Alkmaar	1		1				1		1			
Amersfoort	11	2	4	5			11	2	4	5		
Amsterdam	4	3	1				4	1	2	1		
Apeldoorn	1		1				1		1			
Bergen op Zoom	3	1	1		1		3		2		1	
Breda	7	2	5				7		7			
Delft	1		1				1		1			
Den Haag	3		2		1		3		2		1	
Deventer	4		1		3		4		3		1	
Dordrecht	1	1					1		1			
Eindhoven	5		4	1			5		4	1		
Groningen	8	1	7				8		8			
Haarlem	2	1	1				2		2			
Hoorn	2		1	1			2		2			
Leiden	2	2					2	1	1			
Nijmegen	4	2		1	1		4		2	1	1	
Rotterdam	1	1					1			1		
Utrecht	5	5					5			3	2	
Vlaardingen	10			10			10			10		
Zutphen	2		2				2		2			
Zwolle	2		1		1		2		1		1	
Subtotaal	79	21	33	18	7	0	79	4	46	22	7	0
		26,6%	41,8%	22,8%	8,9%	0,0%		5,1%	58,2%	27,8%	8,9%	0,0%
Overig												
AAC	1		1				1		1			
UvA	1		1				1		1			
GIA	1				1		1				1	
UL	1				1		1				1	
RACM	1		1				1		1			
Subtotaal	5	0	3	0	2	0	5	0	3	0	2	0
		0,0%	60,0%	0,0%	40,0%	0,0%		0,0%	60,0%	0,0%	40,0%	0,0%
TOTAAL	162	30	101	20	11	0	162	6	121	23	10	2
		18,5%	62,3%	12,3%	6,8%	0,0%		3,7%	74,7%	14,2%	6,2%	1,2%

Tabel 4: Projecten 2006: naleving 2009

Uitvoerder 2006	In 2009	Niet naleving	Gereed	Uitstel	Fases	Bev. gezag
Bedrijven						
ADC	30		28			2
ARC	11	1	8	1	1	
Archeomedia	6	1	2			3
Archol	8	3	4			1
Baac	12	1	11			
B&VdG	4	2	2			
Bilan	4		1	1		2
Grontmij	7		7			
HBS	5		5			
Hollandia	1	1				
J&B	3	1	1			1
RAAP	13		12			1
Steekproef	1		1			
SOB	1	1				
Synthegra	6		6			
Subtotaal	112	11	88	2	1	10
		9,8%	78,6%	1,8%	0,9%	8,9%
Gemeenten						
Alkmaar	1			1		
Amersfoort	3	2				1
Amsterdam	2		1	1		
Apeldoorn						
Bergen op Zoom	2		1			1
Breda	6	1	5			
Delft	3	3				
Den Haag	6	1	3			2
Den Bosch	1		1			
Deventer	2		1	1		
Dordrecht	1	1				
Eindhoven	2	1	1			
Groningen	5	2	3			
Haarlem						
Hoorn	2		2			
Leiden	1		1			
Nijmegen	2					2
Rijswijk	1			1		
Rotterdam	3	1	2			
Utrecht	6		1	5		
Vlaardingen						
Zutphen	4		4			
Zwolle	1		1			
Subtotaal	54	12	27	9	6	0
		22,2%	50,0%	16,7%	11,1%	0,0%
Overig						
AAC	4		4			
UvA						
GIA	2	1	1			
UL	2			1		1
RACM	3		3			
Subtotaal	11	1	8	1	0	1
		9,1%	72,7%	9,1%	0,0%	9,1%
TOTAAL	177	24	123	12	7	11
		13,6%	69,5%	6,8%	4,0%	6,2%

Zoek! Een speurtocht naar de rapporten van opgravingen 2003-2006.

Tabel 5: Ontbrekende rapporten 2003-2006 (stand 2009)

Stand 2009 Vergunninghouder	2003		2004		2005		2006		Naleving %	
	Gereed	Niet naleving Overig *)	Gereed	Niet naleving Overig *)	Gereed	Niet naleving Overig *)	Gereed	Niet naleving Overig *)	%	%
Bedrijven										
ADC	18	17	24	23	17	15	30	28	100%	100%
ARC	12	12	8	8	5	5	11	8	100%	91%
Arcadis										
Arcadismedia	8	7	2	2	3	3	6	2	100%	83%
Archol	21	20	9	9	5	5	8	4	100%	83%
Baac	10	10	12	12	13	13	12	11	100%	92%
BSV/dG			1	1	4	3	4	2	75%	100%
Bilan					2	1	4	1	50%	100%
Gronitijl	3	3	4	4	2	2	7	7	100%	100%
HBS	2	2	6	6	9	9	1	1	100%	0%
Hollandia					1	1	3	1	100%	67%
U&B			8	8	6	6	13	12	100%	100%
Reapi							1	1		
SOB							1	1		
Staalproef	2	2			4	4	6	6	100%	100%
Synthesgra	76	73	82	81	78	72	112	88	97%	92%
Subtotaal										
Gemeenten										
Alkmaar	11	5	13	3	11	4	1	1	100%	100%
Amersfoort	7	6	7	5	4	2	3	2	82%	33%
Amsterdam										
Appelboorn	2	2			1	1			100%	100%
Arnhem										
Bergen op Zoom	2	2	1	1	3	2	2	1	100%	100%
Breda	1	1	1	1	7	7	6	5	100%	83%
Deilt	1	1	1	1	1	1	3	3	100%	0%
Den Bosch	5	3	9	8	3	2	6	3	100%	83%
Overeet	5	5	3	3	4	3	2	1	100%	100%
Dordrecht	3	1	3	3	1	1	1	1	100%	0%
Eindhoven	1	1	3	3	5	4	2	1	100%	50%
Gouda	7	4	4	2	8	8	5	3	100%	60%
Groningen	2	2	2	2	2	2	2	2	100%	100%
Haarlem					2	1	1	1	100%	100%
Hoorn	1	1	2	2	2	1	2	1	100%	100%
Leiden	1	1	2	2	2	1	1	1	50%	100%
Maasbracht	8	7	15	12	4	2	2	2	100%	100%
Nijmegen										
Rijswijk										
Rotterdam	11	7	8	8	1	1	3	2	100%	67%
Utrecht			8	8	5	5	6	1	100%	100%
Visseringen			2	2	10	10			100%	
Zaanstad	2	2	2	2	2	2	4	4	100%	100%
Zuidphn	6	6	3	3	2	1	1	1	100%	100%
Zwolle	75	53	92	73	79	46	54	27	95%	78%
Subtotaal										
Overlijden										
AAC	6	6	1	1	1	1	4	4	100%	100%
DVA	2	2			1	1			100%	
UL										
GIA	1	1	2	2	1	1	2	1	100%	100%
INSA	1	1	2	2	1	1	2	1	100%	100%
RACM	5	4	2	2	1	1	3	3	100%	100%
Subtotaal	15	14	7	6	5	3	11	8	100%	91%
TOTAAL	166	140	181	160	162	121	177	123	96%	88%

*) Gefasereerde campagnes, onderzoeken waarvoor uitsluitend is verleend, etc

Colofon

Uitgave

Erfgoedinspectie
Koninginnegracht 25
Postbus 16478 (IPC 3500)
2500 BL Den Haag

Algemeen telefoonnummer	+31 (0)70 – 412 4012
Fax	+31 (0)70 – 412 4014
E-mail	info@erfgoedinspectie.nl
Website	www.erfgoedinspectie.nl

Den Haag, april 2010

Over de Erfgoedinspectie

De Erfgoedinspectie waakt op nationaal niveau over een belangrijk deel van het Nederlands erfgoed. Het toezicht is gericht op archeologische opgravingen, archieven bij de centrale overheid, het roerend cultureel erfgoed en onroerende monumenten.

De Erfgoedinspectie ziet erop toe dat de regels worden nageleefd en stimuleert verbeteringen in het behoud en beheer en een goede omgang met het erfgoed. Waar nodig treedt zij op bij incidenten en calamiteiten.

De Erfgoedinspectie valt onder het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De inspectie werkt onafhankelijk en stelt objectief haar bevindingen vast en rapporteert daarover. Daarnaast adviseert zij de verantwoordelijke bewindspersoon over de kwaliteit en effectiviteit van de regelgeving.